

Metodički aspekti pričanja priča učenicima razredne nastave

Grgar, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:289777>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

MONIKA GRGAR

DIPLOMSKI RAD

METODIČKI ASPEKTI PRIČANJA PRIČA UČENICIMA
RAZREDNE NASTAVE

Petrinja,
srpanj 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Petrinja)

PREDMET: Metodika hrvatskog jezika

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Monika Grgar

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Metodički aspekti pričanja priča učenicima razredne nastave

MENTOR: Doc. dr. sc. Vladimira Velički

SUMENTOR: Božica Vuić, prof.

Petrinja, 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD	7
2. ŠTO JE PRIČA?	9
2.1. Priča i mit.....	9
2.2. Teorijsko određenje priče	9
3. PODJELA PRIČE	12
3.1 Vrste i oblici priča	13
4. NA GRANICI IZMEĐU POJMOVA	14
4.1. Pričanje priča kroz jezične djelatnosti	14
4.2. Čitati ili pričati priču.....	16
4.3.Pripovijedanje ili pričanje priča.....	16
5. TEMELJNE KOMPETENCIJE PRIPOVJEDAČA	18
6. METODIČKI PRISTUPI PRIČANJU PRIČA	22
6.1. Odabir priče	22
6.2. Priprema za pričanje	24
6.3. Važnost atmosfere tijekom pričanja priča	25
6.4. Rituali i sredstva	26
7. ANALIZA ISTRAŽIVANJA O RECEPCIJI DJEČJE PRIČE.....	30
8. PRIPOVIJEDANJE KROZ NASTAVNI PLAN I PROGRAM (2006)	32
9. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	34
9.1. Predstavljanje i cilj problema	34
9.2. Uzorak	35
9.3. Instrumenti.....	35
9.4. Analiza podataka i rasprava.....	35
9.4.1.Opći podatci o uzorku.....	35

9.4.2 Podatci o instrumentu	35
9.5 Zaključak	39
10. PRIČANJE PRIČA U ŠKOLSKOJ PRAKSI	40
11. INTERPRETACIJA I ANALIZA PRIČANJA PRIČA KROZ PROVEDBU METODIČKIH SATI.....	43
12. IGRA I PRIČA	53
12.1. Igre pričanja priča koristeći predmete i igračke	53
12. 2. Pričanje priča bez pomagala	54
12.3. Stvaranje priča uz pomoć osjetila.....	55
12.4. Pokret i priče.....	56
13. STVARANJE PRIČA I NJIHOVO DJELOVANJE- BIBLIOTERAPIJE	60
14. ZAKLJUČAK	62
15. LITERATURA	64
16. POPIS TABLICA, GRAFOVA I SLIKA	65
17. PRILOZI	67
18. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA	90
19. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	91

SAŽETAK

U ovome diplomskom radu govori se o metodičkim aspektima pričanja priča u nižim razredima osnovne škole. Uvodna poglavlja govore o podrijetlu, teoriji i vrstama priče. Rad sadrži i objašnjenje podijeljenih mišljenja između čitanja i pričanja priča te termina pripovijedanja i pričanja. Naglasak cijelog rada usmjeren je na temeljne kompetencije pripovjedača te pripremu, atmosferu i odabir priče, kao i rituale te sredstva pri pričanju priča. U središnjem dijelu prikazan je empirijski dio koji prikazuje stav učitelja o pričanju priča te njihovo provođenje u praksi. Ispitano je 28 učitelja anonimnim strukturiranim anketnim upitnikom. Njime je utvrđeno pričaju li učitelji priče, u kojim nastavnim predmetima i etapama nastavnog sata te gdje pronalaze izvore. Istraživanje je pokazalo kako učitelji često pričaju priče, najčešće u motivacijskom dijelu sata, te da ih, osim na satima hrvatskog jezika, ostvaruju i na drugim satima, kao što su naprimjer sat razrednika i priroda i društvo. Čak 82,1 %, od ukupnog broja ispitanika, smatra da je pričanje priča bolje od čitanja. Najčešće izvore, za pričanje priča, ispitanici učitelji navode vlastito iskustvo, samostalno smišljanje priča, čitanke, lektire, časopisi te mrežne stranice i portale. Osim istraživanja, u radu se interpretira provedba javnih sati, u ERR sustavu u sva četiri razreda osnovne škole, koji se temelje na nastavnom planu i programu. U svim izvedenim satima ostvarena je korelacija s područjem književnosti, a svi su sati bili prožeti didaktičkom igrom kao osnovnom metodom odnosno tehnikom. Osim navedenog, u radu su opisane i igre pričanja priča koristeći se predmetima i igračkama, pričanje na osnovi osjetila, pokreta te djelovanje priče, biblioterapija.

Ključne riječi: priča, pričanje priča, pripovjedač, istraživanje, metodički aspekti

SUMMARY

This thesis deals with the problem of storytelling in primary school. Introductory chapters talk about the origin, theory and types of stories. The thesis also contains the explanation of divided opinions between reading and telling stories, and the terms narrating and storytelling. The focus of the entire thesis is on the core competencies of the narrator and the preparation, the atmosphere and selection of stories, rituals and resources for storytelling. The main part of the thesis is the empirical part which presents teachers' attitudes on telling stories and their implementation in practice. Anonymous structured questionnaire was used to obtain the attitudes of 28 primary school teachers. It aimed to establish whether teachers really tell stories, in which subjects and stages of a lesson and where they find stories. Research has shown that teachers often tell stories, usually in the motivational part of the lesson and they, in addition to Croatian language lessons, use stories in other lessons as well. As many as 82.1% of the total number of respondents believe that storytelling is better than reading. The surveyed teachers cited their own experience, stories they invent, textbooks, required reading, magazines and websites as the most common sources for storytelling. In addition to research, the paper interprets the lessons which were taught according to the prescribed curriculum and the ERR system, and which were taught in the first four grades of primary education. The lessons covered storytelling, in the main part of the lesson, and the interpretation of the stories that have been read. In all of the lessons a connection was achieved with the field of literature and all the classes were imbued with educational games. In addition, the paper also describes games of storytelling using objects, toys, senses, movement and also how a story affects the listeners, bibliotherapy.

Keywords: story, storytelling, narrator, research, methodical aspects

1. UVOD

Oduvijek je postojala potreba za pričanjem priče. Njome su se stjecala nova znanja, širili svjetonazori, ali i životne vrijednosti. Samim time priča je utjecala, i još uvijek utječe, na razvoj i formiranje čovjekove osobnosti.

S pričanjem priča djeca se susreću od najranije dobi, ali i tijekom cijeloga života jer interes za priču nikada ne staje. Kearney (2009) navodi kako će uvijek postojati potreba da se nešto ispriča jer čovjek po prirodi uvijek teži nečem višem. Osim navedene potrebe, i djece koja su dio priče i bez kojih priča ne bi imala smisao ni svrhu, od velike važnosti u pričanju priča je sam pripovjedač. On nije samo puki prenositelj određenih iskustva, znanja, stavova ili razmišljanja, već bi trebao posjedovati određene kompetencije, ali i talent i umijeće. One su osnova da bi se dijete što bolje uživjelo u svijet priče i doživjelo ju te kako bi ona na njega mogla utjecati. Zbog toga bi svaki pripovjedač trebao ostvariti kontakt očima s djecom, kako bi se ona osjećala uključena i bila dio radnje. Time pripovjedač ostvaruje dojam da mu je svaka osoba, kojoj priča priču, važna. Osim toga, ključnu ulogu ima i interakcija tijekom pričanja priče kroz ponavljanje formula ili pokreta. Osnovne kompetencije utemeljene su i na dobrom poznavanju priče koja se priča, njene radnje i ključnih rečenica, ali i korištenje geste, mimike te vrijednota govorenoga jezika. Bitnu ulogu u cijelom pripovijedanju ima i jasno naglašena poruka, koja mora ostaviti dojam.

Učitelj, kao jedan od temeljnih graditelja svake dječje ličnosti, trebao bi usvojiti navedene kompetencije i njih kontinuirano usavršavati. Ako učitelj voli pričati priče i djeci će usaditi ljubav prema njima. Upravo zbog navedenih kompetencija pri pričanju priča i važnosti učitelja u tome procesu, za potrebe diplomskoga rada provedeno je istraživanje. Istraživanje se sastojalo od dva dijela, u kojem su se željela ispitati stajališta učitelja o pričanju priča te njihovo ostvarivanje u praksi, te od praktičnog dijela, provedbe nastavnih sati. Istraživački dio odgovorit će na temeljna pitanja poput: pričaju li učitelji priče, na koji način, u kojim nastavnim predmetima i etapama nastavnoga sata te gdje pronalaze izvore. U njemu su sudjelovali učitelji razredne nastave koji su ispunjavali anonimni strukturirani upitnik. S druge strane, u praktičnom dijelu, opisana je provedba četiriju nastavnih sati od prvog do četvrtog razreda. U njima je provedeno pričanje priča u ERR okviru što znači da je najprije provedena evokacija koristeći različite didaktičke igre, zatim u etapi realizacije odnosno razumijevanja značenja učenicima je interaktivno ispričana priča i u etapi refleksije metodom razgovora i didaktičkom igrom interpretirana je priča i provjerena njezina recepcija. Učenici

su svojim pričanjem pokazali koliko dobro mogu interpretirati priču za koju nemaju lingvometodički predložak te na koji način će priču oni ponovo ispričati. Pozornost je usmjerena prema korištenju nekih viđenih kompetencije pripovjedača, geste, mimike, oponašanja određenih glasova, mijenjanja uloga, ponavljanje formula i korištenju predmeta. Osim toga praćene su reakcije učenika na priču, njihovo interaktivno sudjelovanje te zaključivanje i sinteza izrečene poruke. Ovakav pristup koji izlazi iz okvira tradicionalnih metodičkih scenarija nastavnih sati nastave jezičnoga izražavanja pokazao se učenicima zanimljivim i uspješnim.

Osim navedenoga u radu se najprije govori o teoriji, podrijetlu i vrstama priče. Rad sadrži i objašnjenje različitih stajališta o terminima pričanja i pripovijedanja te podijeljenim mišljenjima je li bolje čitati ili pričati priču. Osim toga, naglasak je stavljen na metodički pristup pričanju priča, popisu igra mogućih za ostvarenje tijekom pričanja priča ili kao priprema te o samom terapijskom djelovanju priče.

2. ŠTO JE PRIČA?

2.1. Priča i mit

Krenuvši od samih početaka, priča se razvijala paralelno s mitom, koji još u antičko doba objašnjava Aristotel. Mit potječe od grčke riječi *mythos* znači priča ili riječ (Solar, 2004). Aristotel mit definira glavnim dijelom i dušom tragedije, iako on danas ima puno šire značenje jer se kroz povijest razvijao. Solar (2004) navodi kako su mit i priča u nekim segmentima istovjetni, počevši od mašte kojoj pripadaju, pa sve kroz ispreplitanje nestvarnoga, čudsnoga i izmišljenoga, ali i kroz sličnosti koje su vidljive i na samom kraju gdje se osnovna bit mita ili priče objašnjava i tumači. „*Mitovi su bile priče koje su ljudi pripovijedali kako bi objasnili sebe sebi i drugima*“ (Kearney, 2009:13). Mit, kao prvotni oblik u naraciji, Kearney (2009) dakle, objašnjava kao pripovijedanje o nečem već dobro znanom i unaprijed poznatom te da osnova mita nije u izmišljanju nečeg nepostojećeg ili pripovijedanje o nečem novom što se dogodilo. Srž je mita ponovno stvaranje, a osnova se temelji na zapletu koji se prenosio s jednog pripovjedača na drugog, iz generacije u generaciju, iz naraštaja u naraštaj (Kearney, 2009). *Mythos* u prijevodu na engleski znači *plot*, točnije zaplet, čime se odvaja zaplet od fabule priče (Solar, 2004). Fabulu Solar definira kao niz događanja koji se izlažu u određenom vremenskom slijedu, dok je zaplet logička struktura (Morgan Forster, 1927, prema Solar 2004). Time se kod čitatelja javlja želja da se sazna daljnji tijek radnje, a zapletom se saznaju veze između pojava i događaja (Solar, 2004).

Mitovi su u počecima bili temelj na kojima se gradio dječji karakter, ali i osnovni čimbenici njihove socijalizacije (Bettelheim, 2000). Odgovarali su na brojna dječja pitanja, koje su učili o postanku i nastanu svijeta, ali i o određenim idealima s kojima su se djeca mogla poistovjetiti (Bettelheim, 2000).

2.2. Teorijsko određenje priče

Priča je nastala riječima „*bilo jednom davno*“, koje su prema Kearneyu (2009) potaknule maštu brojnih slušatelja. Ona je nastala spajanjem djelića iskustva, povezivanjem događaja iz prošlosti sa sadašnjošću prožete svijetom mašte, želja i mogućnosti (Kearney, 2009). Richard Kearney u knjizi *O pričama* (2009) navodi kako su slušatelji navedenim počinjanjem priče željeli njezin nastavak, sredinu i kraj te su one unosile smisao i nit vodilju za daljnji život, postojanje i djelovanje.

Da bi otkrili koje je teorijsko određenje priče, Solar (2004) predlaže proučavanje priče u vidu ostalih jezika, kroz koje se može otkriti njezina bit i osnova. *Story* u engleskom jeziku je opći termin za priču, ali može označiti i vrstu poput *short story*, prevedenu kao kratka priča, odnosno novela. Termin *tale* također označava priču, ali više se referira na bajku, ali i pripovijetku. Njemački jezik sadrži brojne izraze za priču poput *erzählung*, koji označava pripovijedanje, zatim *geschichte* kao pripovijest, *sage* i *märchen* te *fabel* kao basnu, ali i samu fabulu priče (Solar, 2004). *Sage* je u širem smislu povezana s mitom, dok se *märchen* poistovjećuju s bajkom (Bettelheim, 2000).

Solar pod pojmom priča označuje mit, redosljed i sustav u književnom djelu u kojem su opisani događaji, određena književna vrsta, ali i pojedine *glasine* o događajima i ljudima. On definira priču kao složenu cjelinu u kojoj se redaju manji dijelovi koji ju izgrađuju čime ona postaje cjelina. Tu definiciju tumači kroz pripovijedanje u kojem odsutnost pojedinoga dijela i uzetoga samog za sebe, ne bi omogućilo pripovijedanje (Solar, 2004). Hrvatski filolog, književni povjesničar, Franjo Petračić, priču određuje kao pripovijedanje događaja koji ne određuje povijest, već neko poznato mjesto, vrijeme ili lice (Hrvatska čitanka, 1904, prema Solar 2004).

Solar navodi kako se priča se ne može znanstveno definirati i odrediti. S druge strane Karol Visinko (2005) navodi kako je samo određenje i objašnjenje termina priče ipak najbolje pogledati kroz književnopovijesno i teorijsko objašnjenje Milana Crnkovića kao jednog od vodećih poznavatelja dječje književnosti.

Milan Crnković zajedno s Dubravkom Težak u knjizi *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955.*, navodi općenitu, generaliziranu definiciju priče kao glavnu vrstu dječje književnosti te kako upravo priča zauzima njezin najveći opseg. Priča je: „...osnovni, vremenski i uzročno-posljedično povezan slijed događaja...“ (Biti, 2000:430, prema Genette, 1972). U njoj pročitano ili odslušano, ovisi o razumijevanju te Biti (2000), navodi kako jedna priča nikad nije ista jer svaki čovjek čita, dekodira riječi, ljušti semantičke strojeve, vidi slike u mašti i pojašnjava ju na svoj jedinstven način. Razumijevanje priče prati djecu od najranijih početaka, u samim počecima usvajanja jezičnog sustava, pa sve do kraja djetinjstva kojim interes za priču ne staje (Crnković, 2000). Baš tada, kako ističe Crnković, dijete se interesira za poznavanje i proučavanje svijeta te za pustolovine. Tada mu je priča i njezino razumijevanje na puno dubljoj razini i može ju proučavati s drugačijega stajališta.

Osim navedene definicije, Crnković priču objašnjava i na pomalo poetski način otkrivajući tako i osobno poimanje ovog interdisciplinarnog fenomena:

„Priča je protivljenje razumu radi oslobađanja razuma, iskrivljavanje stvarnosti radi poniranja u njene dubine... priča je prevladavanje straha, nemoći, tame, tromosti, nepokretnosti... okrutnosti prirode i njenih sila, čak i smrti. Priča je stvaranje, oblikovanje novog prema postojećem, traženju pravog lica ispod maske. Priča je dio slobode.“ (Crnković, 1987:7, prema Visinko 2015).

Iz navedenoga vidljiva je i jedna od glavnih odrednica priče, a to je fantastično ili čarobno, odnosno svako odstupanje od stvarnosti, bez čega priča ne bi postojala i ne bi imala smisao (Crnković, Težak, 2002). U svakodnevnom govoru izraz „kao u priči“ znači nešto nevjerojatno i čudesno (Solar 2004). Temelj priče je izlazak iz okvira stvarnosti koja se upoznaje kroz osjetila i koja odstupa od svakih normi i zakona kojim je shvaćena i prihvaćena realnost (Crnković, Težak, 2002). Solar navodi kako je priča i oblikovanje zbilje jer su osnovna i temeljna načela u priči uvijek ista, ali koji su pod utjecajem vanjskih uvjeta kao što su pripovjedač i sadržaj priče. Navedena definicija priče proizlazi još od Aristotelova shvaćanja zbilje koju definira kao razvoj, rast i kretanje (Solar, 2004). Zbilju i priču Solar ne razlikuje i ne razlaže na dva pojma, već razlikuje zbilju priče i zbilju shvaćanja drugih pojmova. Zbilja je prema Bitiju (2000) na neki način obogaćena ljudskim radom, govorom, mišljenjem i osjećajima, pa time i ona dobiva neku novu dimenziju koja je sličnija Solarevoj zbilji priče.

Svijet priče usko je povezan s pojmom dječjega svijeta jer ga uvažava i vrednuje. On se bitno razlikuje od svijeta odraslih i njihovoga poimanja na života (Crnković, Težak, 2002). *„Priče se pričaju djeci, a odraslima služe kao sredstvo obmane.“* (Solar, 2004:119) Priča kao dio dječjega svijeta mora biti uvjerljiva i usklađena s dječjim misaonim procesima (Bettelheim, 2000). Bettelheim objašnjava kako dijete ne razlikuje jasno prirodne pojave, sramežljivo gleda na svijet ružičastim naočalama bez iskustva u čemu leži osnovna razlika između njegova svijeta i svijeta odraslih. Dijete gleda svijet s divljenjem, ali i sa strahom, ne razumije i ne opterećuje se uzrocima, posljedicama, vezama, daljinom i blizinom, sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, ne zamara se odnosima vidljivoga i nevidljivoga. Ono prihvaća likove i pojave koji ne postoje u stvarnosti, divi se i prihvaća čudesno: divove, patuljke, vještice (Bettelheim, 2000). Franjo Petrečić navodi da za priču ipak nisu potrebna čudesna bića i stvari, ali da se ona rijetko kad javlja bez njihova postojanja (Solar 2004). Za dijete je važno

poistovjećivanje sa svijetom priče i prihvaćanje neprihvaćenoga i čudesnoga jer tek tada, prema Milanu Crnkoviću (2000) ona djeci postaje vrlo bliska. Djetinjstvo i priča ne idu jedan bez drugoga i međusobno se nadopunjuju. (Crnković, Težak, 2002.)

3. PODJELA PRIČE

Autori Crnković, Težak (2002) dijele priču prema nekoliko kriterija. Tako uzimajući u obzir kriterij postanka, priču možemo podijeliti na narodnu i umjetničku. Navode kako je narodna priča vrlo stara te da postoji dugo kao i jezik. Prenosila se usmenom tradicijom te u samoj suštini nije stvorena za djecu. Djeca su bili neposredni slušatelji uz odrasle, ali vjerojatno su postojale i priče koje su pričale mame i bake i bile prilagođene dječjim ušima (Crnković, Težak, 2002). Spomenuti autori navode kako narodna priča nema utvrđen tekst. Ističu kako je svaki pričatelj u priču unio svoje doživljaje, neke nove elemente te je priču obilježio na svoj jedinstven način. Dok se priče nisu zapisivale, one su se spajale, mijenjale, ovisno o pripovjedaču i govorile o trenutačnim problemima ili teškoćama (Bettelheim, 2000). Upravo se na taj način se iz narodne priče stvorila umjetnička. Narodne priče su prema Kearneyu (2009) služile kako bi se govorilo i o patnji, kako bi se ublažio strah, strepnja, ali i koje su odgovarale na razna pitanja o postojanju ljudske civilizacije koje su golicale maštu svakog pojedinca zaokupljenog pitanjima tko smo, što smo, čiji smo proizvod, odakle dolazimo. Iako priču karakteriziraju navedena važna pitanja ljudske egzistencije, te rješavanje problematike društva, one su služile kao rasonoda i bijeg od svakodnevnice (Kearney, 2009). „*Imale su moć da utišaju svaki glas u prostoriji, znale su oduzeti dah i natjerati znatiželjno srce da poskoči kad čuje onih nekoliko jednostavnih riječi...*“ (Kearney, 2009:17).

Mitovi, legende, bajke, novele ili pripovijetke, anegdote i šaljive pričice samo se neke od brojnih podjela priče (Crnković, Težak, 2002). Navedeni autori ističu da su među njima najvažnije bajka i novela ili pripovijetka koje se međusobno razlikuju po prisutnosti čudesnoga. U pripovijetkama čudesno ne postoji, dok je bajka u cijelosti njime prožeta.

Crnković i Težak (2000) za umjetničku priču ističu bajku kao najvažniju. Navode kako ima strogo određenu i lako prepoznatljivu strukturu, odlikuje ju čudesno i stvarno, između kojih ne postoji međusobno ispreplitanje, nizanje i opisivanje bez opisa, lica nisu ni fizički ni psihički opisana te nema statičnih opisa prirode osim ako nisu u funkciji suradnje i pomaganja. U bajci je čudesno mitološkoga podrijetla, moral je specifičan, cilj je pobijediti,

snaći se na sve moguće načine, ali i imati sreću, te se cijela bajka događa u neodređenu vremenu i prostoru (Crnković, Težak, 2000). Bettelheim navodi kako bajka nije samo književni oblik već spada i u područje umjetnosti koje na svakoga djeluje individualno i ovisi o raznim trenucima života i djelovanja.

Narodna bajka je uvjetovala stvaranje umjetničke (Crnković, Težak, 2002). Likovi postaju zagovaratelji dobra i zla, polako se uvode opisi prirode, ambijenta, likova i njihovih emocija, određeni postupci motiviraju likove. Također, autori navode da sve dok umjetnička priča ima dio elemenata narodne bajke, makar i preoblikovane, ona će uvijek pripadati podvrsti pod nazivom umjetnička bajka. U tu kategoriju spadaju priče Ivane Brlić- Mažuranić i dio Andersenovih priča (Crnković, Težak, 2002). Počevši od Andersena, ali Luisa Carrolla, javlja se i fantastična se priča. Ona napušta mitološki svijet i time se odvaja od narodne priče. U takvoj priči temelj je pomak u irealno, san, nespisnost, bolest, igru i slično. (Crnković, Težak, 2002). U njoj, kako ističu autori, čudesno nastaje tako da se unutarnja stvarnost javlja i kao pojavna stvarnost, a oslobađa se pomakom u irealno, poput diva zatvorenog u boci.

Pripovijedanje se javlja u obliku mita, epa, legende, sage viteškoga spjeva, alegorije, kronike, satire, romana i brojnih drugih koji se mogu shvatiti kao žanrovi naracije (Kearney, 2009). Unutar njih moguće je razlikovati razne podžanrove kao što su usmena, pismena, poetska, prozna, povijesna i fikcionalna naracija (Kearney, 2009).

3.1 Vrste i oblici priča

Priču karakterizira njezina osebnost u brojnim oblicima i vrstama te ih se prema raznim karakteristikama može razvrstati u nekoliko kategorija. Crnković i Težak (2002) navode popriličan broj podjela, prikazan sljedećoj tablici:

Tablica 1: Podjela priče

Podjela prema tipu čudesnosti-	mitološka priča- junaci iz mitologije
	alegorijska priča- borba prirodnih sila ili pojava s ljudskim likovima
	hiperbolička priča- pretjerano uvećavanje postojećega

Podjela prema efektu, namjeni ili podtekstu-	simbolička, filozofska, šaljiva ili humoristička, poučna priča, priča kao igra, moralistička priča i basna
Podjela po odnosu prema tradiciji-	klasična, starinska i moderna priča
Podjela prema elementima igre-	kumulativna priča- izgrađuje sustave suprotne postojećima a osnovi nonsesa i logike
Podjela po junacima u odnosu na djecu-	priča s djecom kao junacima i s junacima koji nisu djeca; moguće transformacije kad se junaci koji nisu djeca tako ponašaju, a čitatelji ih doživljavaju kao djecu (primjerice Domaći Ivane Brlić-Mažuranić)
Podjela po junacima-	vilinska priča, priča o patuljcima, divovima, vješticama, priča o herojima, priča o postanku imena planina, rijeka, izvora, priča o svecima, priča o životinjama, priča o lutkama, priča o djevojčicama i dječacima i brojne druge
Podjela prema završetku priče-	priča sa sretnim ili nesretnim završetkom, priča sa završetkom u kojem se ne odlučuje o biti ili ne biti, sreći ili nesreći
Podjela po odnosu prema igri riječima-	priče s igrom i bez igre riječi

Osim navedenih podjela priča Kearney (2009) navodi kako je pričama uvijek zajednička činjenica da „*netko nekome pripovijeda o nečemu.*“ Isto tako, svim je pričama zajedničko pripovijedanje, odnosno pričanje kao jedan od temeljnih načina na koji se priča ostvaruje. (Solar, 2004)

4. NA GRANICI IZMEĐU POJMOVA

4.1. Pričanje priča kroz jezične djelatnosti

Slušanje i govor su jezične djelatnosti bez kojih nema ni pričanja, a ni pripovijedanja. Pričanje priče počinje slušanjem kako bi se upoznala snaga izgovorene riječi (Visinko, 2004).

Slušanje je jezična djelatnost kojim dijete započinje svoj razvoj paralelno usvajajući glasovni i naglasni sustav (foneme i prozodeme) te ritmičko-melodijski sustav (intoneme) (Pavličević-Franić, 2005). Karol Visinko navodi da ukoliko učenici nauče slušati književnoumjetničku riječ, veća je vjerojatnost da će onda dobro znati i govoriti i čitati. Slušati priču za dijete ima puno veći značaj. Slušajući priče dijete prima puno obavijesti putem kojih se razvijaju estetske, jezične i literarne sposobnosti, međuljudski odnosi, ali i odnos prema samom sebi (Visinko 2005). Nadalje, Visinko (2005), ističe kako prevladava pogrešno mišljenje da djeca ne mogu sadržaj priče shvatiti kao cjelinu, da ne razumiju književnoumjetnički izraz, te da nije bitan način kako se čita ili kazuje. Kazivanje, odnosno pričanje priča, prema Visinko (2005) treba prilagoditi jer je pričanje samo po sebi prirodna pojava te da dijete sve vrijednote govorenoga jezika percipira jer mu omogućuju bolje uživljavanje u priču.

Govor Pavličević-Franić (2005) definira kao osnovnu djelatnost svih ljudi kako bi se uspostavila i ostvarila jezična komunikacija. Govor bi se u pričanju priča trebao uspostaviti kroz usvajanje i poštivanje vrijednota govorenoga jezika jer slušajući i oponašajući govor dijete se počinje pravilno govorno izražavati (Pavličević-Franić, 2005). U priči se javlja i spontani govor koji ne bismo trebali uništavati umirivanjem, ali naravno ne izlazeći iz nekih prevelikih okvira i uništavanja odnosa između pripovjedača i slušatelja (Velički, 2013). Odnos između govora i slušanja u suštini je neraskidiv, jer se govorno izražavanje nastavlja na sposobnost slušanja. S druge strane, slušanjem djeca usvajaju glasovni, naglasni i ritmičko-melodijski sustav, te je ono prva razina nužna za jezični razvoj svakog djeteta. (Pavličević-Franić, 2005). Svako dijete je u usvajanju jezičnoga iskustva, koje stječe i kroz priču, izloženo različitim jezičnim situacijama unutra kojih se razvija (Visinko, 2010). Te se situacije prema Visinko (2010) odnose na razvoj govora i određeno jezično iskustvo u vrtiću i školi, ali i njegovoj socijalnoj okolini.

Čitanje kao treća jezična djelatnost važna je u jezičnoj komunikaciji jer je ono ujedno i vještina kojom se prima i šalje poruka, ali i sposobnost jer se nadograđuje interpretativnim čitanjem svladavajući određene vještine (Pavličević-Franić, 2005). Ista autorica nadalje ističe kako je čitanje fiziološka, komunikacijska, psihološka, pedagoško-metodička, ali i umjetnička djelatnost.

4.2. Čitati ili pričati priču

Poznavajući čitanje kao jezičnu djelatnost i njezin utjecaj na usvajanje jezičnoga sustava kao temelja za daljnje jezično iskustvo, u praksi odgojno-obrazovnoga sustava javlja se jedno od temeljnih pitanja: trebamo li onda djeci uopće pričati priče? Zašto ih pričati kada postoji brojni opusi poznatih dječjih književnika koji su puno vještije i napetije napisani nego što bi ih netko mogao ispričati (Velički, 2013). Grdešić (2015) ističe postojanje hipoteza kako pripovijedanjem, odnosno pričanjem tekstovi nešto gube, ako ne i puno toga, upravo zbog postojanja intuicije i osjećaja za priču. Osnovu razliku Velički (2013) objašnjava u pripovjedaču koji je slobodan dok je čitač vezan za tekst koji čita. Visinko (2005) navodi kako je pričanje bliže čovjekovoj prirodi, a pripovjedač je pri tom prirodniiji. Nadalje, Velički (2013) ističe kako u pričanju pripovjedač ima slobodu unošenja dijela sebe, vlastitog raspoloženja, može koristiti dijelove tijela, a i ima slobodnu volju neovisno o tekstu nešto promijeniti. Može komunicirati s publikom, a i sama priča u sebi ima notu slobode jer pripovjedač nije ničim vezan. Velički (2013) objašnjava kako je tada veza između publike i pripovjedača neposrednija jer kod čitanja između njih se nalazi tekst. Ističe i kako začuđenost i zaluđenost svijetom priče, prilikom pričanja, na pripovjedača djeluju očaravajuće jer ga pri svakom pričanju žele shvatiti i razumjeti. Pričati znači predstaviti tekst jezikom koji pobuđuje interes i maštu te je pristupačniji od literarno stiliziranoga jezika (Velički, 2013). Pričanjem priča djeca grade unutrašnji svijet, dobivaju materijale, kojima ga izgrađuju i obogaćuju. Velički (2013) navodi kako se kroz priču stvara bliskost, odnos između pripovjedača i slušatelja te da koristeći se govorom tijela djeca upoznaju jednu novu osobu. Pričati također znači djecu o nečemu i informirati, baš kao i u čitanju, pa je prema tome i pričanje ima u svojoj osnovi pedagoško-metodičko djelovanje. Poželjno je i izmisliti priču kako bi se interveniralo u određeno ponašanje ili situaciju koja se dogodila ili se događa. Pričanje priča ovisi i o iskustvu pripovjedača jer jednu priču svaki put može različito ispričati (Grdešić, 2015). Karol Visinko (2005) navodi kako je priče potrebno i čitati kako bi se razvila ljubav prema čitanju, ali i knjizi općenito. Ističe i kako bez obzira na različita mišljenja i stajališta i čitanjem i pričanjem, djeca stječu vrijednosti kojima grade svoje osobine ličnosti.

4.3. Pripovijedanje ili pričanje priča

Osim problematike pričanja i čitanja priče postoje dileme u terminologiji pojmova pričanja i pripovijedanja između kojih postoje određene sličnosti i razlike. Svaka priča se

ostvaruje pripovijedanjem (Solar, 2004). Na samom početku Velički (2013) predlaže *terminološko razgraničenje* jer se pričanje i pripovijedanje u većini slučaja smatraju bliskoznačnicama, sinonimima. Autorica zaključuje da je pripovijedanje širi pojam i on obuhvaća pričanje uz koje je usko vezano i prepričavanje. „*Pripovijedanje je složena jezično-spoznajna sposobnost koja na spoznajnom planu zahtijeva strukturiranje priče, odnosno stvaranje početka, sredine i kraja, a na jezičnom planu dekonstruiranje jezika i jezično oblikovanje priče.*“ (Kuvač, 2005, prema Velički, 2013:41)

Aristotel se na termin pripovijedanja osvrće u djelu *O pjesničkom umijeću* te ga definira kao dramsko oponašanje kojim utječemo na ljudsko djelovanje putem zapleta, a ono nas potiče da svijet dijelimo s drugima putem doživljaja (Kearney, 2013).

Drugi naziv za pripovijedanje je naracija, a teorija pripovijedanja naziva se naratologija (Grdešić, 2015). Isti autor navodi kako se ustrojstvo pripovjednoga teksta temelji na priči, tekstu i pripovijedanju. Pod pričom navodi događaje i likove, a pod tekstom vrijeme, karakterizaciju i fokalizaciju kao shvaćanje priče s određene točke gledišta. Pripovijedanje definira kao „...*istraživanje čina ili procesa proizvodnje pripovjednog teksta... od pripovjedača prema adresatu.*“ (Genette, 1980, prema Grdešić 2015:20). Naratologija je samim time zamišljena kao znanstvena disciplina koja se bavi logikom, načelom i praksom pripovijedanja (Grdešić, 2015). S druge strane, pričanje se može shvatiti kao: „... *živo usmeno izlaganje izvornog sadržaja.*“ (Težak, 1998, prema Velički 2013). Pripovijedanje, naraciju, Pavličević-Franić (2005) definira kao stvaralački pristup tekstu. Navodi kako se ono razlikuje od opisivanja, tumačenja, dokazivanja i upućivanja, iako svi zajedno pripadaju monološkim vježbama. Pripovijedanje sporazumijeva i sposobnost razmjешtanja predmeta, pojava i događaja u vremenu i prostoru, a ono može biti i subjektivno i objektivno (Pavličević-Franić, 2005). Ono je i promjenjivo jer oblikuje, obilježava i stvara pripovjedača, ali i slušatelja (Velički, 2013). Egon Werlich, a zatim i Stjepko Težak, navode kako je u pripovijedanju najvažnije zapažanje i djelovanje kao dvije tekstovne razine (Pavličević Franić, 2005).

Prepričavanje, Dunja Pavličević Franić definira kao posredno priopćavanje tuđih doživljaja i događaja, ali u kojima pripovjedač nije sudjelovao, dok s druge strane, Solar (2004) prepričavanje definira kao „...*temeljni način, teorijske obrade književnih djela.*“ (Dunja Pavličević Franić 2005, Solar 1947, prema Velički, 2013:41). Prepričava se uvijek po sjećanju, a Dunja Pavličević Franić razlikuje tri vrste: doslovno, informativno i kreativno prepričavanje. Kod prepričavanja, prema Vladimiri Velički, možemo se osloniti na izražajna sredstva, a kod priče potrebno je upotrijebiti vlastite riječi i rječnik, samostalno

stvarati i konstruirati rečenice i stvoriti dojam i na kraju sve posložiti u jednu cjelinu. Upravo zbog navedenih razloga Velički (2013), pričanje razvrstava u kategoriju kreativnog čina i stvaralačke aktivnosti. Pričanje zahtijeva samostalnost, originalnost, maštu i ulaženje u srž problematike predmeta priče (Velički, 2013). Dunja Pavličević Franić definira pričanje kao podvrstu pripovijedanja u koju se uključuje stvaralački pristup prema tekstu o kojem se pripovijeda. Stvaralački pristup utemeljen je na poticajnom događaju i doživljaju proživljenog, samostalno ili na osnovi drugih, te na temelju izmišljenog ili stvarnog. Iako većina ljudi priču povezuje s govorom, usmenim izlaganjem, ona se može ostvariti i u pismenom obliku, a razlikuje ih jedino način jezičnoga izražavanja (Pavličević-Franić, 2005).

5. TEMELJNE KOMPETENCIJE PRIPOVJEDAČA

O pričanju priča i načinu njezina ostvarenja govori se još u antičkoj Grčkoj u okviru retorike, kao oblika govornišva o kojoj je pisao starogrčki filozof Aristotel. Retorika je bila temelj za stjecanje umijeća govorenja, ali je služila i za izobrazbu govornika (Pandžić, 2001). U Aristotelovoj drugoj knjizi *Retorike*, najveći dio afirmira se kroz osobine govornika, ali i slušatelja, ističući razboritost, krepost i dobrohotnost kao glavne elemente za uvjerljivost govornika (Pandžić, 2001). U samim početcima, da bi netko postao pripovjedač, morao je, prema Vladimiri Velički, imati određeno umijeće, ali i talenat. U prošlosti oni su imali jako važnu funkciju jer su pričali razne priče o životu i prenosili ih iz mjesta u mjesto te su bili slavljani kao junaci. Bili su čuvari životnih mudrosti, kako ih naziva Vladimira Velički u knjizi *Pričanje priča- stvaranje priča*. Iako su bili „mudraci“, nisu bili u samom središtu pozornosti već je to mjesto zauzela priča. Ipak, pripovjedač je imao važnu ulogu jer je kroz priču slušateljima prenosio poruku da se sve poteškoće, nedaće i dileme mogu svladati (Velički, 2013).

Dobar pripovjedač trebao bi posjedovati dar govorenja, ali ne kao puko nizanje informacija i količine teksta koje izgovora, već kao način na koji taj govor oblikuje. Njegov govor mora biti živ, uvjerljiv i estetičan na način da pobudi pozornost. Mora privući pozornost slušatelja, potaknuti interes, a ukoliko to uspije, doći će i povratna informacija o uspješnosti same priče (Ivančić Kutin, 2015)

Velički (2013) prema Johannesu Markelu, navodi određene kompetencije koje bi svaki pripovjedač morao posjedovati. Najprije, priču bi trebao ispričati bez tekstualnog predloška.

Svaki pripovjedač trebao bi priču znati napamet, odnosno znati tijek priče, njezin „kostur“ i ključne rečenice koje tvore poruku priče (Velički, 2013). Solar (2004) navodi kako je za priču najbitnije nizanje po načelu *što se dalje dogodilo*, ali i da nizanje „i onda“ nema svrhu u pričanju i ono ne čini priču. Ističe i kako želja za daljnjim zanimanjem za priču mora biti potaknuta i nečim izazvana jer beskonačna priča koja ničemu ne vodi nema smisla. Svaki pripovjedač trebao bi se uživjeti u svaki lik, biti sućutan kako kaže Richard Kearney: „*Ako smo kao pripovjedači sućutni- što nam omogućuje da vidimo svijet s tuđeg stajališta- ne možemo ubiti. Ako ne, ne možemo voljeti.*“ (Kearney, 2009:141). Velički (2013) navodi kako bi bilo korisnije što više koristiti kontakt očima, koji na neki način znači potpunu usmjerenost na slušatelja, odnosno na dijete.

U pričanju važno je često koristiti ponavljanja, odnosno formule, kako ih naziva Vladimira Velički. Formule mogu biti samo jedna riječ, sintagme, rečenice, ili neki dijalozi među likovima (Velički, 2013). Ako u pričama nema formula, potrebno ih je ubaciti. Velički navodi kako se korištenjem formula zadržava pažnja, ali i kroz njih se djeca još više uključuju u priču što znači da formule potiču interaktivnost tijekom samog čina pričanja priče. Ističe kako ono potiče i koncentraciju, budnost na sadržaj priče, ali omogućava i bolje razumijevanje tijeka priče. Pobuđuju očekivanje i napetost, njima se stvara jezični ritam te omogućuju lakšu recepciju priče (Velički, 2013). Svaki pripovjedač pri pričanju priča trebao bi upotrebljavati gestu i mimiku te vrednote govorenoga jezika. Ukoliko bi se priča ispričala bez njih, slušatelji, djeca, vjerojatno ne bi shvatili poruku niti bi intenzivno ušli u svijet priče. Pričanje bi bilo jednolično i monotono. Bez njih komunikacija se ne bi uspješno ostvarila jer su one preduvjet za jezično sporazumijevanje, ali i za interpretativno čitanje i pričanje (Velički, 2013).

Geste, kao jedne od važnih kompetencija svakog pripovjedača, podržavaju sposobnost predočavanja, usko su vezane uz radnju, one omogućuju predodžbu, a predodžbe omogućuju gestu (Velički, 2013). Na neki način, Vladimira Velički pričanje putem gesti smatra pretečom elektroničkih medija. Gesta leži između govora i igranja uloge koja postaje kazalište (Velički, 2013). Korištenje geste zahtijeva određenu pripremu te ona mora biti u skladu s mogućnostima pripovjedača. Velički preporučuje pričanje priče najprije pred manjim auditorijem, više puta, jer se uzastopnim pričanjem priča razvija i gesta. Ističe i kako i bilo poželjno određene geste vježbati pred ogledalom ili pred nekom osobom u koju imamo povjerenja te koja je na neki način kritičar.

Tijekom pričanja priča trebaju se poštivati vrednote govorenog jezika (Velički, 2013). One se mogu podijeliti na auditivne (čujne) i vizualne (vidljive). Auditivne vrednote odnose se na intonaciju, visinu tona kojom se izgovara neki glas ili cjelina, intenzitet, jačinu tona, pauzu i timbar, odnosno boju glasa (Pavličević-Franić, 2005). Vladimira Velički (2013) napominje kako bi se pauze kod pričanja priča trebale primjenjivati, a timbar kroz različite boje glasa koristiti za pojedine likove, odnosno uloge, ali ipak umjereno bez pretjerivanja. Ističe i kako priču treba ispričati polako, laganijim tempom. Predlaže i igru glasom, ubrzavanje, usporavanje, radi dodatne dramatičnosti, ali i koristiti se silaznom i uzlaznom intonacijom, kao i jačinom glasa.

S druge strane postoje i vizualne, koje još Dunja Pavličević-Franić naziva vidljivim vrednotama govorenoga jezika. U tu kategoriju ulaze gesta i mimika, koji su od iznimne važnosti za pričanje priča. Njih definira kao: „*...neverbalnim oblicima komuniciranja koji prate izgovorenu riječ.*“ (Pavličević-Franić, 2005:255) U geste, autorica spomenute knjige, ubraja pokrete ruku, kojima se dodatno oblikuje govor, a koristeći ih, na slušatelja jače djeluju zbog djelovanja vanjskih efekata. Pokreti mišića lica, izražavanje očima i okretanje glave, čime je okarakterizirana mimika, također pojačavaju dojam priče, pobuđuju interes i koncentraciju (Pavličević-Franić, 2005). Geste nisu dio ukrašavanja, već sposobnost predočavanja, a izazivaju ih predodžbe (Velički 2013). Ukoliko neko dijete neki pojam ne razumije, a mi kao pripovjedači mu to „pantomimom“ objasnimo, Velički navodi da će tada dijete stvoriti konkretnu sliku i stvoriti asocijacije da lakše razumije novi pojam. Pri pričanju priča, Visinko (2015) naglašava kako mlađa populacija djece više doživljava kada osjeti navedenu različitu intonaciju, intenzitet i boju glasa, te iznimno osjeti tempo govora, stanku, ali i percipira gestu i mimiku koja im omogućava što bolje uživanje u svijet priča.

Osim vrednota govorenog jezika, Velički (2013) naglašava kako u pričanju priča treba koristiti djeci razumljiv jezik, ali i nove riječi ili sintagme kako bi djeca, slušajući priču, obogatila svoj rječnik, a ako neke riječi ne razumiju potrebni ih je unaprijed objasniti. Ističe i važnost uključivanje djece u priču što je više moguće, a reflektira se kroz oponašanje određenih pokreta koji se ponavljaju ili kroz formule.

Slika 1 i 2: Prikaz oponašanja određenih pokreta kroz formule

Osim navedenih kompetencija, pripovjedač bi, prije svega, priču trebao jako dobro poznavati. Vladimira Velički navodi da je također važno i razmisliti o doživljaju iste nakon što smo ju pročitali nekoliko puta. Sam pripovjedač najprije mora shvatiti priču, otkriti njezine konotativne semantičke slojeve, višekratnim čitanjem, a zatim ju tek može prenijeti djeci (Velički, 2013). Mora biti dio radnje kako bi prenio poruku i pokazao da mu je priča i njezin rasplet događaja jako važan (Kearney, 2009). On mora „... *igrati različite uloge: nastupati tobože kao nadahnuti pjevač, tobože kao učitelj životne mudrosti novog tipa, tobože kao filozof ili tobože kao ličnost koja ujedinjuje, odnosno povezivati sve mogućnosti.*“ (Solar, 2004:155) Veliku ulogu u pričanju priča ima i iskustvo pripovjedača jer jednu priču svaki put može različito ispričati i ona ovisi o njegovom trenutnom raspoloženju, osjećaju ili doživljaju, kao i samom pripovjedaču kao individui (Grdešić, 2015). Razvijena mašta o izgledu likova, slikama koje nam se javljaju u pojedinim dijelovima, ističe Velički (2013), još je samo jedan važan dio pričanja priče. Navodi i kako bi trebalo razmisliti na koji način će djelovati i utjecati na djecu, te osvijestiti da se priča priča zbog djece, a ne zbog nas. Velički naglašava kako se svaki pripovjedač mora veseliti pričanju, jer pozitivno utječe na djecu i ona to osjete. Ističe i da ukoliko će djeca kod pripovjedača osjetiti veselje i oni će se veseliti. Dodatni se doživljaj kod djece javlja ukoliko pripovjedač spomene ime djeteta kao glavnog lika, ako govori o stvarima, željama i potrebama koje su djeci srodne i poznate (Velički, 2013). Autorica knjige *Pričanje priča-stvaranje priča*, ističe kako se taj doživljaj pojačava ukoliko pripovjedač pokušava dosljedno predočiti ono što priča. Pravi pripovjedač spontano prati dječje reakcije, reagira na njih, ali i dalje ostaje dosljedan priči (Velički, 2013). Prije svake priče poželjno je naglasiti da se priča ne prekida s nekim komentarima koji nisu vezani uz

priču te je također važno utvrditi pravila ponašanja za vrijeme pričanja priče. Nakon svakog pričanja priče, kao i nakon čitanja, potrebno je malo vremena za smirenje i opuštanje, odnosno za emocionalnu-intelektualnu pauzu (Velički, 2013).

6. METODIČKI PRISTUPI PRIČANJU PRIČA

6.1. Odabir priče

Pri odabiru priče važno je usredotočiti se na područje interesa, zanimanje, navike i poznato okruženje slušatelja (Velički, 2013). Vlado Pandžić navodi kako je prvi Aristotel uvidio važnost potrebe da se recepcija književnoga djela mora prilagoditi spoznajnim mogućnostima slušatelja, njihovim doživljajima i životnim iskustvima. *„Priča mora biti povezana sa svim vidovima djetetove osobnosti.“* (Bettelheim, 2000:14)

U obzir treba uzeti i djetetovu dob, ali Velički ističe kako ona u priči nije ključna. Objašnjava da svako dijete, bez obzira na godine, istu priču može shvatiti na drugačiji i posebna način. Naglasak pri odabiru priče temelji se i na načelu primjerenosti i akceleracije, iz kojih, prema Stjepanu Težaku (1996), proizlazi načelo individualnosti. U ovom slučaju, ono se referira na tematiku priče, ali i kako Težak (1996) navodi, na jezičnu, socijalnu pripadnost, vrijeme i kraj u kojem dijete živi, njegovo znanje, razvijenost i njegove sposobnosti.

„Djeca se mogu uživjeti u jednu priču i poistovjetiti se s njom samo onda kada pripovjedač predočava svijet iz perspektive djeteta, kad uvažava jedinstvenosti dječjeg svijeta, kad mu je polazište za pričanje dječja stvarnost, a da pritom ne ode u krajnost i ne izobliči taj svijet prilagođavajući ga djeci, jer djeca i odrasli ipak žive zajedno.“ (Velički, 2013: 51)

Svaki pripovjedač pri odabiru priče trebao bi, prema Vladimiri Velički (2013) biti upoznat s bogatstvom dječje književnosti, sa zbirkama bajki, narodnih priča, legendi te s autorima dječje književnosti. Poznavajući osebujan krug književnosti, svakom pripovjedaču potreban je lingvometodički predložak kao polazište za pričanje priče (Velički, 2013). Težak (1996) ističe kako se navedeni predlošci, za sve, pa tako i za priče, mogu pronaći u raznim udžbenicima, novinama, časopisima, zbornicima, školskim listovima, ali moraju biti cjeloviti, zasićeni, prirodni i prilagođeni. U istraživanju Karol Visinko, učitelji lingvodidaktički predložak najčešće traže u časopisima poput *Smiba*, *Radosti* ili *Modre laste*, ali ga također

znaju uzimati i od kolega s kojima usko surađuju te na povremenim skupovima ili okupljanjima stručnih timova (Visinko 2005). Velički (2013) navodi kako priču treba prilagoditi djeci, ali ju ne i mijenjati. Pod tim smatra da se arhaični jezik u bajkama ne bi trebao mijenjati jer doprinosi posebnoj atmosferi i ugođaju pripovijedanja. Kroz njega, navodi Velički, pojedine riječi u djeci bude interes za razumijevanjem novih riječi te ih vrlo rado koriste u svakodnevnom govoru. Osim arhaičnoga jezika, razumijevanje novih riječ poput slutnje, beskraj, tajanstva, strepnje, bude interes i zanimanje za priču (Velički, 2013). Osim toga, na taj način djeca obogaćuju svoj vokabular. Učenjem novog vokabulara i širenjem rječnika, Velički navodi, da djeca prije svega napreduju jer su osjetljiva kod razvijanja umjetničke riječi, ali isto tako nisu ograničena jer su željna razvijanja. Dunja Pavličević-Franić (2005) ističe kako se bez obzira na usvajanje novih riječi, sam pripovjedač na umu mora imati cijelo djelo, a ne se usredotočiti na samo određen dio ili određenu riječ koju on želi da učenici usvoje. Solar (2004) navodi kako važnost priče nije isključivo u pripremi i odabiru, jer se priča javlja i u svakodnevnom govoru, ali isključuje razgovor. „*Priča ne traži sugovornika, nego slušaoca.*“ (Solar 2004:119). Navedeni autor objašnjava i kako pri odabiru priče nije uvijek najbitniji sadržaj, već doživljaj i želja da se taj sadržaj ispriča, a time priča postaje oblikovanje govora, ali je na neki način određena i njenom izvještajnošću. Navodi kako je najbitnija kvaliteta ispričanoga, jer vanjski oblik pripovijedanja ne doprinosi konstruiranju priče (Solar, 2004). Izuzev kvalitete pripovijedanja, priča mora biti uvjerljiva, a djetetu su uvjerljive jedino one tvrdnje koje može razumjeti i koji su u skladu s njegovim znanjem, postignućima i emocijama (Bettelheim, 2000). Da priča mora biti uvjerljiva, ali i izazvati divljenje te da je to jedna od najvažnijih karakteristika svakog govornika govorio je još i Ciceron, podupirući starogrčkog filozofa Aristotela (Pandžić, 2001). Osim uvjerljivosti, priča mora zadržati djetetovu pažnju: „*...mora ga zabavljati i pobuđivati radoznalost... poticati maštu; pomoći mu razviti um i razbistriti osjećaje; mora biti prilagođena njegovim brigama i težnjama; mora u cijelosti priznati njegove teškoće, a istodobno ukazivati na rješenje problema koji ga zbunjuju.*“ (Bettelheim, 2000:14)

Slika 3: Smijeh i zabava kroz pričanje priča

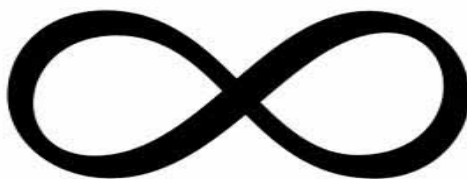

6.2. Priprema za pričanje

Osnova pričanja priča leži u već spomenutom lingvometodičkom predlošku koji je ključan kao polazište i osnova za svako pričanje priča. Velički (2013) navodi da iako svaki pripovjedač u svoju priču unese dio sebe, baš kao što je to bio običaj u usmenoj priči, odnosno tradiciji, postoje metode i načini kako se pripremiti za pričanje i priča, ali i za njihovu izvedbu. Za vrijeme pričanja priče, navodi kako je bitno koncentrirati se na bitne dijelove koje čine kostur priče, ali i na temelju kojih pripovjedač improvizira priču. Također vrijeme za pričanje priča ne bi trebalo biti strogo vremenski ograničeno jer uvijek treba ostaviti mjesta za dodatna pitanja, pojašnjavanje, dileme, problematiku, razgovor i slično. Velički (2013), prije pričanja priče, na samom početku, predlaže dogovor oko pravila kojih se treba pridržavati tijekom pričanja. Preporuča pričanje priča nakon nekih tjelesnih aktivnosti, kada je dijete bilo aktivno, jer tada je koncentracija veća i dijete je više spremno na slušanje. Ističe i kako se, unatoč brojnim molbama djece za pričanjem još nekih priča, nakon što im je jedna pobudila interes, uvijek preporuča pričati jednu priču, ali isto tako da se razmisli o mogućem produblivanju priče. Priča bi trebala biti indirektan put u kojem će dijete polako početi razlikovati idiom od standarda. Velički (2013) savjetuje uvijek iznova vraćanje na priču, jer se u prvom iščitavanju možda može shvatiti na drugačiji način.

Pavličević-Franić (2005) navodi kako pri pričanju priča valja i dobro promisliti o snazi govora i izgovorene riječi, te njen utjecaj na sugovornika, odnosno slušatelja, upravo zato jer je govoreni jezik temeljni oblik sporazumijevanja u povijesti ljudske komunikacije i stariji je od pisma. Ističe i kako se upravo govorno izražavanje u najranijoj fazi usvajanja jezika, počevši od najranije dobi, nastavlja na sposobnost slušanja. Zato i Velimira Velički ističe kako valja imati na umu da djeca govor primaju puno intenzivnije od odraslih te treba razmišljati kakav govor upućujemo djeci.

Da bi se priča lakše zapamtila, Vladimira Velički (2013) savjetuje da se tekst najprije pročita najmanje tri puta naglas, a nakon toga da se makne te da si predočimo događaje sa što više osjetila. Ističe i kako se priča može zapamtiti uz pomoć lemniskate, ležeće osmice koju je među prvima osmislila Vilma Mönckeberg, njemačka pripovjedačica bajki i književna znanstvenica, a kasnije tu metodu potvrdila Felicitas Betz također njemačka pripovjedačica.

Slika 4: Simbol beskonačnosti

Lemniskata je simbol beskonačnosti koji uključuje sve dijelove života, a kretanje između dva suprotna pola obilježeno beskonačnim ritmom, prikazano je u bajkama. Osim toga, Velički navodi, važno je i ritmično pripovijedanje oko navedenih polova. Objašnjava kako pripovjedač mora navesti neke ključne riječi u tekstu, te čitati tekst krećući se od jedne riječi prema drugoj baš u obliku ležeće osmice koju može zamisliti ili „crtati“ u zraku. Na taj način pripovjedač neće naučiti napamet priču, već neke najbitnije sastavnice i događaje koji ju čine.

Pri odabiranju priče, osnova joj ipak treba biti poruka koja se prenosi djeci te putem koje će djeca u svakodnevnom životu moći pravilno djelovati i reagirati. Poruka kod djece na neki način djeluje kao katarza (Kearney, 2009). Ta katarzična moć očituje se u osnovi svake priče, putem poruke čijim se djelovanjem „mijenja“ svijet u kojem živimo te se uživlja u postojanje svijeta u kojem se može živjeti na drugačiji način (Kearney, 2009). Navedeni autor navodi kako se tim katarzičnim osjećajem javlja i empatija te se time udubljujemo u sam svijet priče kao i njezine likove. Svaka priča ima odlike etičnosti jer procjenjuje karakter likova i njihovih postupaka koje na slušatelja utječu. Priče mijenjaju život (Kearney, 2009).

6.3. Važnost atmosfere tijekom pričanja priča

Za potpuni doživljaj priče, atmosfera ima vrlo značajnu ulogu. Za priču treba odvojiti vrijeme, ali i prostor koji prema Vladimiri Velički mora biti miran, ugodan, ne prenatrpan da odvlači pozornost. On treba pozivati na slušanje priče i izazivanje osjećaja kroz ugodno raspoloženje. Velički (2013) predlaže u svakom vrtiću ili učionici „kutić za pričanje“. Pri njegovom uređivanju valjalo bi paziti i na simboliku boja (Velički, 2013). Kada se priča priča savjetuje, zamračen prostor, a kutić osvjetljen lampom. Pričanje priče se ne prekida pa navodi kako bi poželjno bilo na vrata staviti natpis ili crtež koji na to upozorava. Krug kao oblik formacije dok se priča priča, Velički ističe kako je najpoželjniji jer se svi međusobno dobro vide te su svi ravnopravni. Učenici bi trebali sjesti kako im najviše odgovara, slobodno, kako bi se najbolje osjećali. Valja napomenuti kako treba naglasiti da za vrijeme pričanja priče ne treba biti što bliže učitelju jer treba omogućiti da svi jednako čuju i da prisnost s

učiteljem u pričanju ne povezuje priču i slušatelja već samo njegov sluh i uživanje (Velički, 2013).

Velički (2013) predlaže korištenje određenih predmeta koji su dominantni u određenoj priči. Navodi svijeću za dodatni dojam svečanosti, krune, kristale, ogrlice prema određenoj tematici u bajkama ukoliko je u pitanju kraljevstvo, prirodni materijali poput mahovine, kamenčića, grane bora, pero ili krzno kao posebne pomagalice u bajkama. Preporučuje i pričanje priča na otvorenom, pa čak i uz logorsku vatru.

Za dodatni efekt priču se može produbiti i određenim zvukovima i tonovima (Velički, 2013). Oni mogu biti i razni pokreti koji izazivaju zvuk te mogu poslužiti i kao određena formula ukoliko se ona javlja više puta. U prilog dodatnom doživljaju priče, mirisi produbljuju interes jer djeluju nevidljivo, ali isto tako s njima treba biti oprezan jer imaju različito djelovanje (Velički, 2013). Limunska trava potiče koncentraciju, osvježava, naranča živahno raspoloženje, ruža opušta i potiče osjetila, vanilija daje ugodu i toplinu, dok cimet navodi kao najomiljeniji jer zagrijava, opušta zgrčenost, podržava kreativne stanke (Velički, 2013). Mirisi mogu biti prirodni, ali i razna eterična ulja. Osim toga, mirisi mogu biti istovjetni i s mirisom određene bajke ili priče koja se u njoj javlja (Velički, 2013).

Bajka, kao i priča može se i okusiti. Nakon pričanja učenici mogu sami izrađivati kolač Crvenkapica ili jesti matovilac, raditi kućicu od medenjaka kao u Ivici i Marici i počastiti se (Günther, 2007, prema Velički, 2013). Navedena autorica predlaže i „svečanost bajki“ povodom rođendana nekog djeteta u školi ili vrtiću. Na taj način ostvaruje se izvanpredmetna korelacija koja je od iznimne važnosti za povezivanjem sadržaja i što boljom primjenom u svakodnevnom životu.

6.4. Rituali i sredstva

Velički (2013) ističe kako korištenjem dodatnih vizualnih sredstava i pomagala djecu se potiče na aktivno slušanje, ali također usmjerava njihovu pažnju. Navodi i kako samu priču treba početi s nekim ritualom, baš kao što je to i prije bio običaj. U prošlosti, navodi kako je taj ritual bio paljenje svijeće i vatre te da se uvijek najprije pozdravljalo, predstavilo te najavilo priču. Priču se može početi nekom pjesmicom, čiji početni tonovi djecu pozivaju u kutić za priču, ali i najavljuju da je vrijeme za pričanje priče (Velički, 2013). Ona može početi i pljeskom kao najavom, no sam ritual početka pričanja priča ovisi o pripovjedaču. Velički (2013) ističe kako se pričanje može započeti vježbama zamišljanja kojima se stvaraju dječje

predodžbe i kojima se bolje uživljavaju u ulogu. Navodi i kako ih pripovjedač treba znati voditi, pri tome biti i uvjerljiv i time ih navoditi na ono o čemu će danas u priči pričati. Velički (2013) ističe kako kraj priče mora biti obilježen. On može biti tipičan kao u bajci sa sretnim završetkom u kojem je zlo uvijek kažnjeno. Sam pripovjedač može stvoriti zajedno s djecom neki ritual završetka priče poput: „A tko ne vjeruje, neka se propita!“, „Čiča Miča, gotova je priča!“, „I to je sve istina, kao što vi vidite mene i ja vidim vas.“ (Velički, 2013). Priča može završiti i jasnim iznošenjem poruke, koja se proteže kroz priču, a koju također mogu učenici sami izreći. Najbolje ju je ispričati na samom kraju jer će onda ostati najviše zapamćena (Velički, 2013).

Velički (2013) navodi kako se pričanje može popuniti na brojne druge načine:

- Pokretima cijelog tijela

Slike 5 i 6: Pokret u priči

- Lutkama ili određenim zamjenskim predmetima (broda (papuče) koji „plovi“ po moru (podu), čime takva primjena predmeta asocira na dječju svakodnevnu igru)

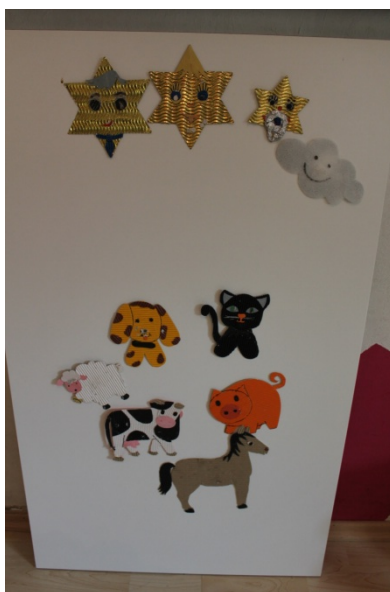

Slika 7: Predmeti u priči

- Pričanje po nizu slika, ili aplikacija

Slika 8: Korištenje aplikacija u priči

Slika 9: Aplikacije od kartona

- Pričanjem priča uz pomoć prstiju ili ruku
- Stolnom predstavom
- Kutija koja služi kao scena i unutar kojih su likovi

Priča se može upotpuniti i svakodnevnim prehrambenim namirnicama, no one moraju sadržavati i dozu čudesnosti i zanimljivosti. Za primjer može poslužiti i jedna obična jabuka koja se prereže okomito. Dobivena prerezana jabuka u sredini ima zvijezdu, koja može poslužiti kao polazište za priču ili pak može biti zagonetka koja se proteže u cijeloj priči, a djecu potiče na razmišljanje. Jabuka tada može postati mala crvena kućica bez vrata i prozora samo s dimnjakom na krovu, a zapravo je kućica malog crva.

Slike 10, 11, 12 i 13: Zvijezda u jabuci- polazište za priču

Na taj način zagonetka, jabuka, može ući u izvanpredmetnu korelaciju s prirodom i društvom u skladu sa zdravim životnim navikama ili pravilnoj prehrani. Također moguća je korelacija i s likovnom kulturom gdje učenici mogu slikati jabuku prema promatranju, ali i prikazati apstraktni prikaz zvijezde, odnosno svjetla kojim ta zvijezda svijetli. Osim toga moguća je unutarpredmetna korelacija u kojoj će učenici izvoditi određene monološke pismene vježbe, kao što je opisivanje.

- priča iz kovčega
- pričanje uz pomoć prstiju, odnosno prsnih lutaka

Slika 14: Pričanje priče uz pomoć lutaka za prste

7. ANALIZA ISTRAŽIVANJA O RECEPCIJI DJEČJE PRIČE

Visinko (2005) opisuje istraživanje o interpretaciji i recepciji dječje priče, kojim se bavila od 1997. do 2004. U njemu je ispitala učitelje, odgajatelje, roditelje predškolske i osnovnoškolske djece te učenike trećeg, četvrtog, šestog i osmog razreda. U istraživanje je također uključila i buduće učitelje, studente. Počevši od samog djetinjstva i pojave priče u

obitelji, stariji, najčešće bake i djedovi više su pričali nego čitali priče. Autorica ističe i neke zanimljive odgovore u kazivanju priča, a većina ih se odnosi na priče koje su stariji izmislili i koje nisu nigdje zapisane, doživljaje i priče iz djetinjstva, narodne priče koje nemaju ime, poput priče za laku noć ili priče o životinjama. Roditelji čitaju ili pričaju priče najčešće prije spavanja, a u nekim odgovorima vidljivo je da zbog užurbanog načina života roditelji djeci pričaju priče vikendom, na odmoru, kad je dijete bolesno ili čak kad roditelj osjeti grižnju savjesti jer je svoje dijete zapostavilo zbog posla (Visinko 2005). S druge strane, prema istraživanju, poneki roditelji imaju određen strah u vezi s pričama jer razgraničuju dječji svijet i svijet odraslih te smatraju da se djecu treba pripremiti za daljnji život, te da pričama i nestvarnim likovima djecu zavaravamo i da će teže odrasti. Autorica u istraživanju navodi kako većina roditelji ipak veže priču uz pozitivna iskustva te ju smatraju dobrom i važnom za razvoj i napredak svojeg djeteta. Kroz navedeno istraživanje, uvidjela je važnost da se češće organiziraju tematski sastanci, seminari i radionice kako bi se priča približila roditeljima te ju oni prihvatili na jedan sasvim nov način.

Učitelji u istraživanju navode kako se vrijeme mijenja, a njime i prohtjevi, interesi, želje i zahtjevi djece te da je sama priča izgubila prisnosti koju ju nekad imala. Navode i kako nemaju vremena za traženje novih naslova te da ih sam nastavni plan i program na to uopće ne upućuje (Visinko, 2005). Priču ponajprije vežu za likovno stvaralaštvo, a potom za jezično izražavanje, ali isto tako priču rijetko kad uzimaju kao lingvometodički predložak za nastavu jezika. Podatci istraživanja navode kako su učitelji u većini slučaja zadovoljni načinom na koji vode djecu kroz svijet priče, ali i veći dio njih odgovorilo je s *ne znam*. Takav odgovor pretežno su davali učitelji s malo godina radnoga iskustva. Visinko (2005) navodi i kako je za takvo stanje učitelja vjerojatno zaslužna nesigurnost. S druge strane, učenici najviše vole čitati priče, ali i slušati, bilo da je riječ o kazivanju ili o čitanju. Neovisno o tome, ipak veći postotak djece više voli kazivanje priča, a za priču veći interes pokazuju učenici mlađe školske dobi.

Čitanje ili pričanje priča vrlo su zahtjevni komunikacijski načini usmenoga izražavanja. Njihova složenost očituje se u komunikaciji između članova koji su u interakciji. (Visinko, 2004). U bilo kojem komunikacijskom procesu sudjeluju pošiljatelj poruke ili govornik, koji kroz komunikacijski kanal šalje poruku na usmeni ili pismeni način, sve do primatelja poruke, točnije slušatelja (Pavličević-Franić, 2005). „*Svaka je priča igra barem tri osobe (autora, sudionika i primatelja) i ishod joj nikad nije konačan.*“ (Kearney, 2009:155). Put od nastanka

priče pa sve do njenog ostvarenja prolazi kroz šest faza (Rondot, Varano, 1995, 141-147 prema Visinko 2005)

1. Nastajanje priče, najprije u autorovoj svijesti pa zatim putem teksta.
2. Čitatelj prima priču, stvara ju i u svojoj svijesti i osvještuje. U toj fazi događa se susret priče i čitatelja. Obje su faze sukladne tumačenju literarne komunikacije.
3. Čitatelj ili posrednik čitanja, prenosi priču slušatelju, koji ju prima u svojoj svijesti na svoj osobni način. Ne postoji međusobna komunikacija između iznošenja slika i misli koje su se javila tijekom priče.
4. Čitatelj-posrednik i slušatelj pričaju o priči, postaju sugovornici u komunikaciji.
5. Interakcija (čitatelja-posrednika i slušatelja) s okolinom, s mjestom, vremenom, a ona se može temeljiti na stvaralačkom prepričavanju, glumi ili dramaturgiji.
6. Uključuje se neovisni promatrač koji proizlazi iz pete faze.

8. PRIPOVIJEDANJE KROZ NASTAVNI PLAN I PROGRAM (2006)

Pripovijedanje kao komunikacijski čin ili radnja (Biti, 2000) javlja se kao nastavna tema unutar jezičnog izražavanja i područja književnosti.

Tablica 2: Nastavni plan i program (jezično izražavanje i književnost)

RAZRED	JEZIČNO IZRAŽAVANJE	KNJIŽEVNOST
1. RAZRED	<p><u>Pripovijedanje</u> <i>Ključni pojmovi:</i> pripovijedanje. <i>Obrazovna postignuća:</i> samostalno pripovijedati prema poticaju slike ili niza slika, vlastita iskustva ili zamišljanja.</p>	<p><u>Priča</u> <i>Ključni pojmovi:</i> priča. <i>Obrazovna postignuća:</i> ostvariti vezu (komunikaciju) s kratkim proznim djelima potaknutu pitanjima zatvorenoga i otvorenoga tipa; spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke priče stilski i sadržajno primjerene učeniku.</p>
2. RAZRED	<p><u>Pripovijedanje prema poticaju</u> <i>Ključni pojmovi:</i> pripovijedanje <i>Obrazovna postignuća:</i> oblikovati i ispričati kratku</p>	<p><u>Redoslijed događaja u priči</u> <i>Ključni pojmovi:</i> redoslijed događaja <i>Obrazovna postignuća:</i> zamijetiti uzročno-posljedičnu</p>

	<p>priču prema poticaju; uočavati nejezične sastavnice u komunikaciji.</p>	<p>i vremensku povezanost događaja u priči; primiri tekstove s jasnim fabulativnim tijekom stilski i sadržajno primjerene učeniku</p> <p><u>Glavni i sporedni likovi</u> <i>Glavni pojmovi:</i> glavni lik, sporedni lik <i>Obrazovna postignuća:</i> razlikovati glavne i sporedne likove; zamijetiti važne pojedinosti o likovima: osnovne etičke osobine (npr. hrabar-kukavica, marljiv-lijen)</p> <p><u>Bajka</u> <i>Glavni pojmovi:</i> bajka <i>Obrazovna postignuća:</i> razlikovati bajku među drugim djelima kao priču o čudesnim događajima i likovima</p>
<p>3. RAZRED</p>	<p><u>Pripovijedanje</u> <i>Glavni pojmovi:</i> stvarni događaj, nestvarni događaj. <i>Obrazovna postignuća:</i> razlikovati zamišljeni događaj od stvarnoga; pripovijedati o stvarnome i zamišljenome događaju.</p> <p><u>Stvaranje zajedničke priče prema poticaju</u> <i>Glavni pojmovi i nazivi:</i> zajednička priča prema poticaju. <i>Obrazovna postignuća:</i> sudjelovati u stvaranju</p>	<p><u>Povezanost događaja s vremenom, mjestom i likom</u> <i>Glavni pojmovi:</i> događaj, lik, vrijeme radnje, mjesto radnje. <i>Obrazovna postignuća:</i> povezati događaje i likove proznoga teksta s vremenom radnje i mjestom.</p> <p><u>Izgled i ponašanje lika</u> <i>Glavni pojmovi:</i> obilježja lika. <i>Obrazovna postignuća:</i> odrediti osnovna obilježja lika</p>

	zajedničke priče prema zadanome poticaju oblikujući jedan ili nekoliko događaja, poštujući uzročno-posljedične veze.	prema izgledu, ponašanju i govoru.
4. RAZRED	<p><u>Pripovijedanje</u> <i>Ključni pojmovi i nazivi:</i> pripovijedanje. <i>Obrazovna postignuća:</i> tečno i samostalno pripovijedati o stvarnome i zamišljenome budućem događaju</p> <p><u>Samostalno stvaranje priče</u> <i>Ključni pojmovi:</i> sastavak, događaj, likovi. <i>Obrazovna postignuća:</i> samostalno stvarati priču prema ponuđenomu sažetku; samostalno pisati sastavak (stvaralačko pisanje).</p>	<p><u>Uvod, rasplet i zaplet u priči</u> <i>Ključni pojmovi:</i> uvod, rasplet i zaplet. <i>Obrazovna postignuća:</i> primati primjerene fabulativne tekstove (recepcija); zamijetiti i razlikovati dijelove fabule (uvod, zaplet, rasplet).</p> <p><u>Odnosi među likovima</u> <i>Ključni pojmovi:</i> lik, govor lika, ponašanje lika. <i>Obrazovna postignuća:</i> primati primjerene prozne tekstove (recepcija); oblikovati i izraziti sud o likovima prema njihovu ponašanju (govor i postupci); pratiti odnose među likovima i raspravljati o njima.</p>

9. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

9.1. Predstavljanje i cilj problema

U navedenim poglavljima prikazan je teorijski dio o pričama, a u empirijskom dijelu stav učitelja o pričanju priča. Istraživanjem se željelo ispitati pričaju li učitelji priče, u kojim nastavnim predmetima i etapama nastavnog sata te gdje pronalaze izvore.

9.2. Uzorak

Istraživanje je provedeno na uzorku od 27 učiteljica i jednog učitelja u tri osnovne škole u Petrinji: Osnovnoj školi Dragutina Tadijanovića, Prvoj osnovnoj školi, Osnovnoj školi Mate Lovraka te njenoj područnoj školi u Češkom Selu.

9.3. Instrumenti

Ispitanicima je podijeljen anonimni strukturirani anketni upitnik. (Prilog 1) Zaokruživali su odgovore na pitanja koja se odnose na pričanje priča u njihovoj praksi. Podatci su kvantitativno obrađeni u SPSS programu.

9.4. Analiza podataka i rasprava

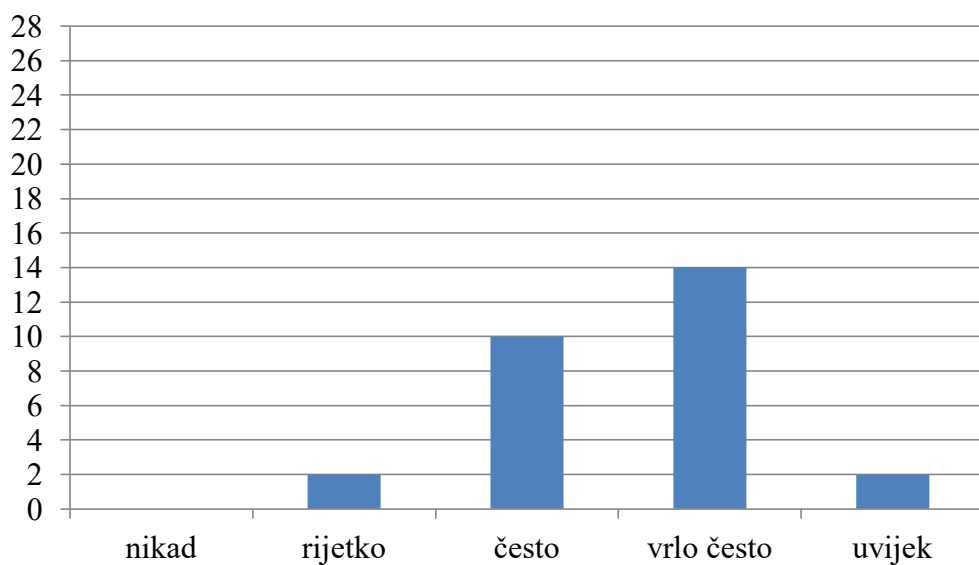
9.4.1. Opći podatci o uzorku

Od dvadeset i osam ispitanika, dvadeset i sedam je učiteljica i jedan učitelj. Prosječna dob ispitanika je 48 i pol godina jer ih je većina starije populacije. Najmlađi ispitanik ima trideset i tri godine, a najstariji šezdeset i pet godina. Od ukupno dvadeset i osam ispitanih učitelja, osmero nastavu izvodi u 2. i 3., sedmero u 4. i petero u 1. razredu. Prosječan broj godina radnog iskustva je 23,2. Šest godina, u ovom uzorku je najmanji broj godina radnog iskustva, a najveći 42. godine. Zanimljiv podatak, koji je pokazan istraživanjem, je da većina učitelja starije populacije ima dosta malo radnog iskustva s obzirom na godine.

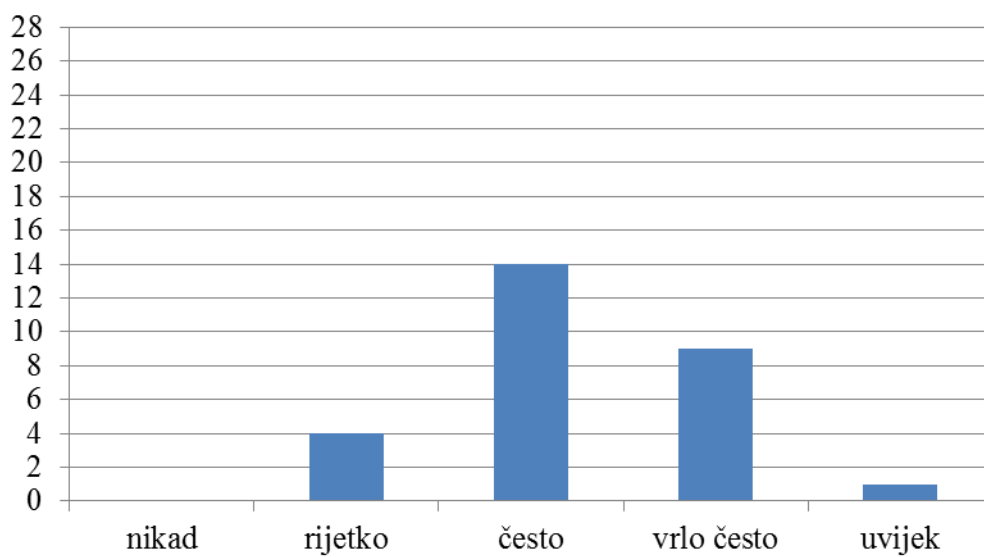
Najveći broj učitelja ima dvogodišnji studij, čak njih sedamnaestero, sedmero ih je završilo četverogodišnji studij s pojačanim predmetom, najčešće hrvatskim i engleskim jezikom, te geografijom, dok je troje završilo dvogodišnji studij s naknadnim obrazovanjem (trećom i četvrtom godinom).

9.4.2 Podatci o instrumentu

Na pitanje *U neposrednom nastavnom procesu, učenicima čitate/pričate priče.*, ispitanici su mogli odgovoriti nikad, rijetko, često, vrlo često i uvijek. Navedeni grafovi pokazuju kako najveći broj učitelja vrlo često čita te često priča priče što zapravo rezultira činjenicom da je čitanje zastupljenije od pričanja. Motivirajuća je činjenica da se priče ipak i čitaju i pričaju jer ni jedan ispitanik nije zaokružio odgovor *nikad*.

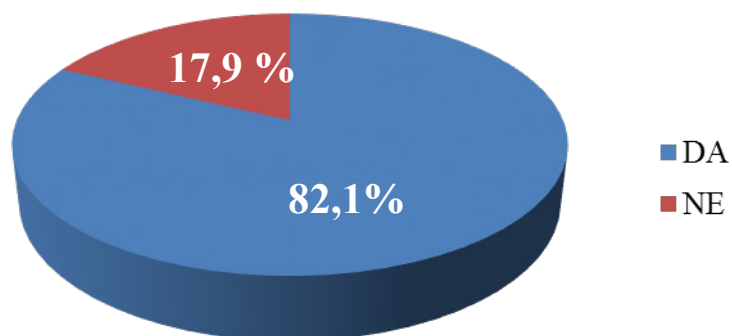

Graf 1: Prikaz učestalosti čitanja priča

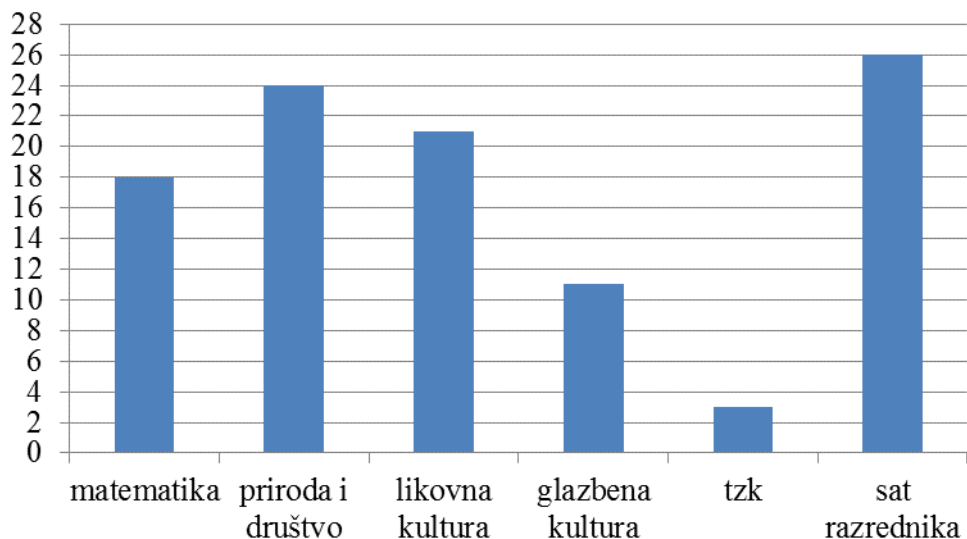
Graf 2: Prikaz učestalosti pričanja priča

Čak 82,1 % učitelja smatra da je pričanje bolje od čitanja priča, dok 17,9 % ispitanika smatra da nije. To je dokaz da su učitelji svjesni važnosti pričanja priča.

Graf 3: Postotak odgovora na pitanje pričanje priča je bolje od čitanja

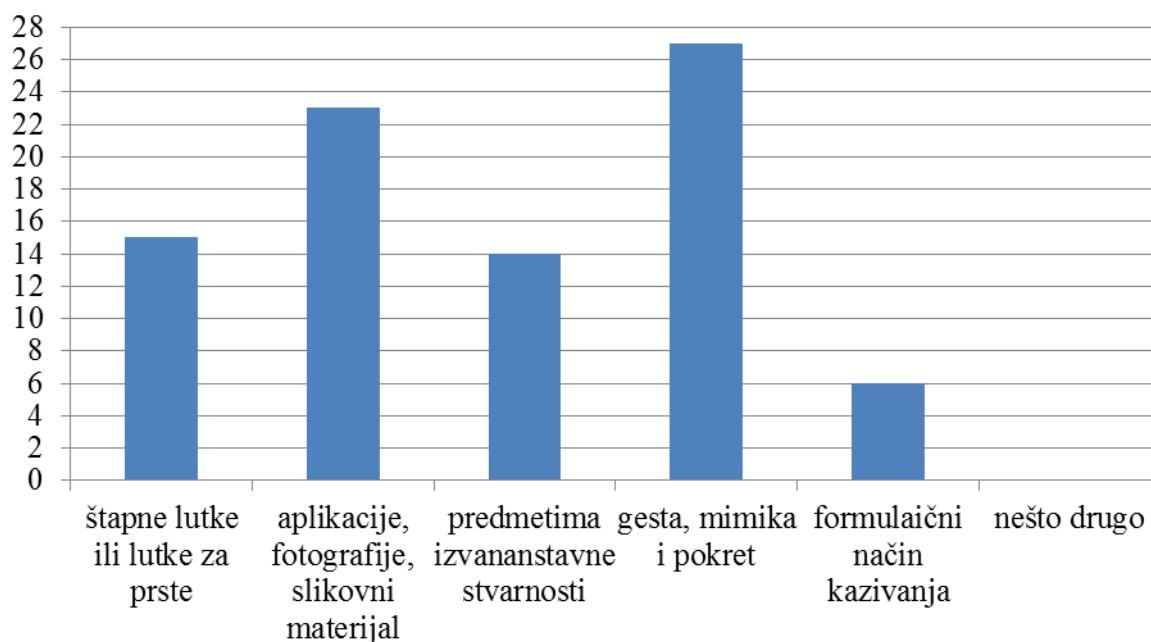
Istraživanje je pokazalo da ispitani učitelji često pričanje priča ostvaruju na satima hrvatskog jezika čak 57,1 %, 28,6 % ih ostvaruje vrlo često, a samo 14,3 % rijetko. Svi ispitanici pričaju priče i u drugim nastavnim predmetima. Najčešće na satu razrednika, zatim prirode i društva, likovne kulture, matematike, glazbenog i naposljetku tjelesne kulture. Samo su tri ispitana učitelja odgovorili da priče pričaju u svim nastavnim predmetima.

Graf 4: Najčešći predmeti u kojima učitelji pričaju priče

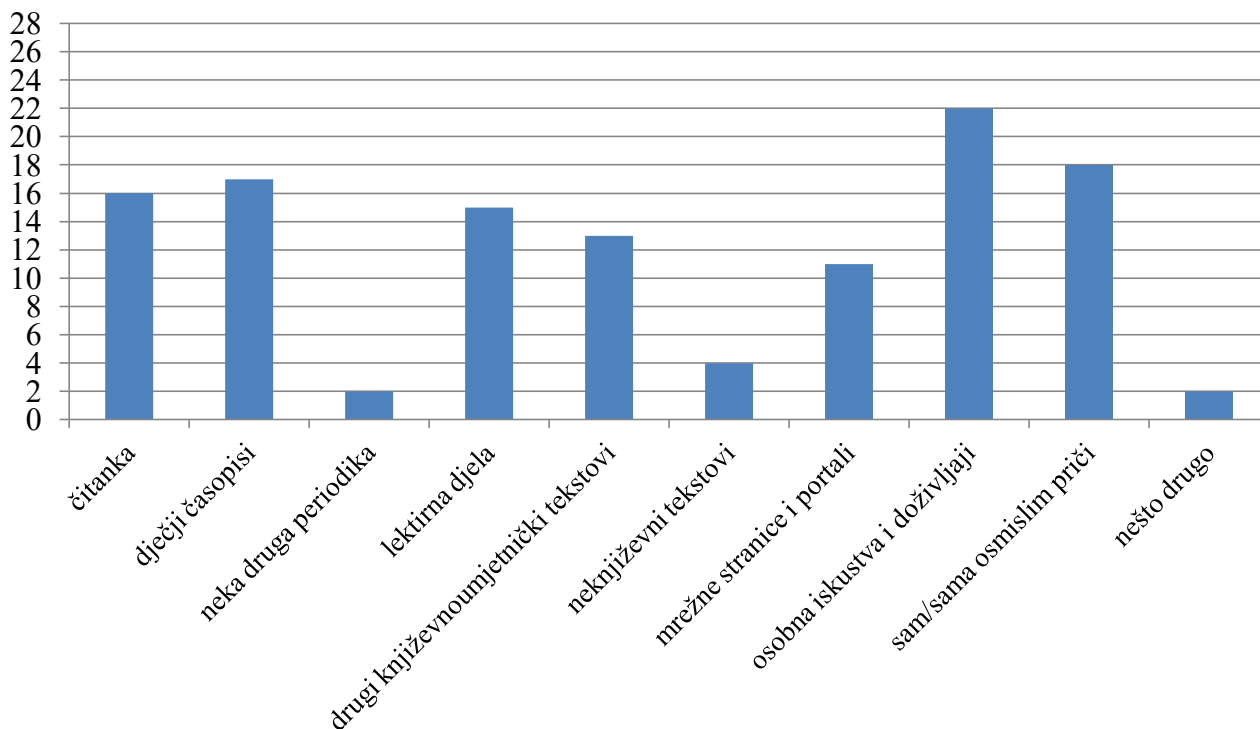
Svi učitelji ispitanici najčešće koriste priču u motivacijskom dijelu sata, dvoje ih koristi i u završnom, dok je jedan ispitanik odgovorio kako to ovisi o nastavnoj jedinici te je zaokružio sva tri dijela sata.

Tijekom pričanja priča najviše se koriste gestom, mimikom i pokretom, zatim aplikacijama, fotografijama i slikovnim materijalima te štapnim lutkama ili lutkama za prste kao i predmetima izvan nastavne stvarnosti. Najmanji broj njih služi se formulaičnim načinom prikazivanja, iako je svaki ispitanik mogao zaokružiti više odgovora. Troje ih je zaokružilo sve.

Graf 5: Prikaz što sve ispitanici koriste tijekom pričanja priča

Od sveukupnoga broja ispitanika najviše njih koristi osobna iskustva i doživljaje kao izvore za pričanje i čitanje priča, a najmanje njih neknjiževne tekstove. Sve navedene izvore učitelji koriste u približno jednakim postotcima.

Graf 6: Izvori za čitanje ili pričanje priča

9.5 Zaključak

Iz navedenog istraživanja može se zaključiti kako su ispitanici učitelji starije populacije te većina njih ima malo godina radnog iskustva s obzirom na dob. Najveći dio njih ima završen dvogodišnji studij, a samo nekolicina njih dvogodišnji s naknadnim obrazovanjem te četverogodišnji studij s pojačanim predmetom. Ispitanici učitelji češće čitaju nego pričaju priče, ali i smatraju da je pričanje priča bolje od čitanja. Pola ispitanika često ostvaruje pričanje priča na satima hrvatskog jezika, ali i u drugim predmetima, najčešće na satu razrednika te prirode i društva. Svi ispitanici pričanje priča koriste u motivacijskom dijelu sata, dok ih samo jedan ispitanik ostvaruje u svim etapama sata ovisno o nastavnoj jedinici. Najviše ih se koristi gestama, mimikom i pokretom te aplikacijama, fotografijama i slikovnim materijalom, ali i štapnim lutkama i lutkama za prste te predmetima izvannastavne stvarnosti. Najčešći izvor su osobna iskustva, ali i osmišljavanje priča, potom i čitanka, lektirna djela, časopisi, drugi književnoumjetnički tekstovi te mrežne stranice i portali.

10. PRIČANJE PRIČA U ŠKOLSKOJ PRAKSI

Da bi se potaknulo pripovijedanje priča, najvažnije je usvojiti učenje pripovjednih tehnika i vještina od najranijih početaka obrazovnoga sustava putem vježbi koje djecu uče kako tok svojih misli zaokružiti u cjelinu, a pritom unijeti dio sebe. (Pavličević-Franić, 2005) Vježbe pričanja kod učenika u osnovnoj školi, su učinkovitije tek kada postoji jasni cilj, zadatak, te njena provedba bude usustavljena, primjerena dobi učenika te njegovim mogućnostima i iskustvu (Pavličević- Franić, 2005). Za što uspješnije pričanje priča potrebno je motivirati učenike, poticati njihove sposobnosti koje se odnose na emocije, intelekt, ali i osjećaj za fantaziju. Pavličević-Franić (2005) navodi svrhu pričanja u okviru monoloških vježbi. Ona se odnosi na utvrđivanje znanja o pričanju zapažajući dojam o prostoru i vremenu, razvijati sposobnost pričanja pazeći na slijed događaja, usvojiti kompoziciju, razvijati sposobnost pričanja i u pismenom i usmenom izražavanju, koristeći prigodan leksik, jezične strukture i sredstva, uživjeti se, maštati i samostalno stvarati (Pavličević-Franić, 2005). Pričanje je također usko povezano i s unutarpredmetnom korelacijom kao što su medijska kultura i književnost, ali i međupredmetnom korelacijom poput likovne i glazbene kulture te sadržajima iz prirode i društva.

Dunja Pavličević Franić (2005) navodi vježbu pričanje priča u osnovnoj školi putem različitih poticaja:

1. Prema poticajnom umjetničkom predlošku: stvaranje priče u čijoj osnovi je neko umjetničko, književno, glazbeno djelo, predstava, film
2. Prema stvarnim komunikacijskim situacijama: događaji koje su doživjeli, ali nisu bili sudionici, osobni doživljaj i događaj ili neki koji su čuli, kojeg su čitali
3. Prema izmišljenim događajima, likovima i imaginarnim situacijama: izvor je dječja mašta, ali za ovakav tip potrebna je jako dobra motivacija
4. Prema raspoloženju ili dojmu izazvanom trenutnim poticajem doživljaja koji karakterizira neki osjećaj veselja, tuge, smiješan događaj u školi, duga, pogled poslije kiše, gledanje u neke trenutne pojave koji izazivaju određene osjećaje
5. Prema natuknicama: priča nastaje na temelju tematskih riječi, ponekih asocijacija, imaginacija od strane učenika, ali i učitelja
6. Prema nastavnikovoj uvodnoj priči ili poticajnom pitanju

Monološke vježbe služe i usmjeravaju učenike k vještinama kako izraziti svoje misli, dojmove i osjećaje te kako organizirati tekst (Pavličević-Franić, 2005). Navedena autorica

navodi kako vježbe pričanja mogu biti uspješnije ukoliko je učitelj dobar uzor te tada učenici neće oponašati učitelja ili doslovno prepričavati već će samostalno reproducirati priču uključujući svoje doživljaje i osjećaje.

Da bi učenici samostalno stvorili priču važno je imati osjećaj uspješnosti i kreativni dar. (Pavličević-Franić, 2005). Osim toga važno je usvojiti i posjedovati pripovjednu sposobnost i tehniku kako bi učenik mogao samostalno stvarati. Pripovjedačkim tehnikama učenici uče komponirati usmenu i pismenu riječ, opisivati događaje i likove, razlikovati dijalog i monolog te ga pravilno dozirati, organizirati priču kroz uvod, zaplet, završetak unutar koje stvaraju priču kao cjelinu, ali i povezati događaje kronološkim slijedom (Pavličević-Franić, 2005).

Pavličević-Franić (2005) navodi kako se priča može pričati u 1. licu u kojem je autor glavni lik, u trećem gdje je autor samo objektivni promatrač zbivanja ili u obliku dijaloga. Učenici u osnovnoj školi najčešće pričaju priče u 1. licu jednine jer se nalaze u egocentričnoj fazi i najbliže im je pripovijedati doživljaj koji su doživjeli ili u kojem su sudjelovali. Od trećeg razreda pokušava se pričati priča u 3. licu gdje učenici nisu sudionici već samo promatrači radnje (Pavličević-Franić, 2005). Najbolje je pričati priču u obliku sveznajućeg pripovjedača. Tada pripovjedač uzima ulogu jednog lika, njegovo stajalište i poziciju, a navedeni način najbolji za što uspješniji slušni doživljaj i primanje priče (Velički, 2013).

1. Primjer: stvaranje priča prema nizu slika

Emocionalno-intelektualna motivacija provodi se metodom razgovora o nekom šaljivom događaju koji su učenici vidjeli ili doživjeli te o njihovim osjećajima. Bitno je da je on neobičan, izaziva čuđenje i odskače od svakodnevnih događaja jer na taj način se kod učenika pobuđuje zanimanje i interes. Također učenicima se taj događaj može pokazati pomoću aplikacija, a može ga se pronaći u dječjim časopisima u obliku stripa. Učenici najprije opisuju što vide, sličicu po sličicu, promatraju, proučavaju, razmišljaju o likovima, događajima, osjećajima likova. Bit je da se o svakoj sličici usmeno izgovori nekoliko rečenica najprije svatko individualno, zatim svatko nešto nadodaje. Osnovne sastavnice mogu se zapisati na ploču ili u bilježnicu, a zatim učenici zajedno smišljaju naslov priče te se u tablicu razvrstavaju događaju počevši od uvoda, tijeka radnje pa do završetka. Zatim nekoliko učenika samostalno usmeno ispričaju priču, točnije svoje viđenje šaljivoga događaja. Ostali učenici uspoređuju i prate priče te zajedno s učiteljem razgovaraju o sličnostima i razlikama te o uspješnosti pripovijedanja. Potom slijedi pisanje sastavka na temelju odslušanog, a učitelj ih koordinira (Pavličević-Franić, 2005).

2. Primjer: pričanje priče prema natuknicama

Učenici se podijele u skupine, u kojima ni jedna skupina ne smije imati više od deset učenika. Svaki učenik u skupini kaže jednu riječ i zapiše je na papirić koje se stave u jedan šesir ili kutijicu i pomiješaju. Potom svaki učenik izvuče jednu riječ te izgovara rečenicu koja su sebi mora sadržavati izvučenu riječ. Jedan učenik u skupini je predstavnik i zapisuje sve rečenice. Zatim se sve rečenice povezuju u jednu priču koja mora biti cjelovita. Smišljaju ju zajednički, odabiru naslov, smišljaju i karakteriziraju likove, unose vrijeme, mjesto i prostor, odabiru ugođaj i unose osjećaje. Kad sve skupine završe, svaki predstavnik čita smišljenu priču, ali i riječi i rečenice koje su zajedno smislili i to od jednostavnog navođenja natuknica i rečenica pa sve prema složenom, cijeloj priči (Pavličević-Franić, 2005).

3. Primjer: pričanje zamišljenih događaja i doživljaja

U ovom primjeru priča se stvara na temelju maštanja, zamišljanja i poistovjećivanja s likom iz bajke, poznatim glumcem, pjevačem, sportašem, književnikom, kapljicom kiše i brojnih drugih pojava i osoba. Učenici postaju likovi i zamišljaju se i uživljavaju u tu ulogu, opisujući neki događaj ili doživljaj. Smišljaju likove, raspoloženje, vrijeme, prostor i radnju kao i ugođaj i osjećaje. Dok zamišljaju, mogu zapisati neke natuknice i strukturu priče pazeći na uvod, zaplet, vrhunac i rasplet. Nakon promišljanja priču pričaju usmeno pa zatim pismeno u obliku *da sam ja....* (Pavličević-Franić, 2005).

4. Primjer: šetnja slikom

Velički (2013) navodi primjer vježbe kada učitelj odredi sliku, točnije mjesto, kojim će učenici u mislima šetati i pričati što sve doživljavaju. Slika je polazište, a učenici nastavljaju priču ili u nizu, da jedan počinje, a drugi nastavlja ili samostalno da jedan priča, a drugi slušaju i promatraju sliku te gledajući u nju otkrivaju što je pripovjedaču najvažnije te kako je osmislio redosljed priče. Motivi fotografije mogu biti iz neposredne okoline ili bliske učenicima poput cesta, obala, rijeka, livada, šuma, planina, odnosno raznih prirodnih prostora. U fotografiju se gleda, razmišlja se gdje je, u nju se „ulazi“, za početak može početi učitelj, a nastavljaju učenici koji razvijaju svoju maštu. Pričanje ovoga tipa počinje na zamišljanju sebe u tom prostoru, predočavanjem toga prostora, okoline, ali i učenikove uloge u tom prostoru. Osim prirode, fotografija može prikazivati i prostor kojim učenici započinju čudesno putovanje u svijet mašte, a predložak mogu biti i neki detalji koji potiču začuđenost i tajnovitost poput odraza u lokvi vode, oblak, svjetlost u šumi kroz granje, vrata, zaključan

ormar ili kovčeg. U stvaranju priča osim vizualne percepcije važno je uključiti i olfaktivna ili taktilna osjetila koje učenici ulaskom ili dolaskom u taj prostor osjećaju, a možda i gustativne. Autorica navodi neke primjere: „...*pod nogama si nešto pronašao, opipaj ispod mahovine, što se tamo krije*“, ili „...*osluhni što ti priča drvo, kako izgleda ptica zlatnog perja na tom drvetu...*“ (Velički, 2013:105)

Osim prirode, njenih pojava i nekih prostora, poticaj za pričanje priče mogu biti i neka umjetnička djela, neobične fotografije, ali i priče raznih predmeta koji žele ispričati priču, a učenik je njihov posrednik.

Pričanje pred skupinom vrlo zahtjevan proces te da se djeci treba omogućiti da priču pričaju više puta te da će poticanjem uspjeha, makar i onih malih, djeca biti dodatno motivirana te će im pohvala potaknuti maštu (Velički, 2013). Učiti pričati priče vrlo je zahtjevan proces te se načelom postupnosti kod kojih treba uvrstiti korištenje geste, mimike, ali i drugih vještina pripovijedanja (Velički, 2013).

11. INTERPRETACIJA I ANALIZA PRIČANJA PRIČA KROZ PROVEDBU METODIČKIH SATI

Metodički sati pričanja priča provedeni su od prvog do četvrtog razreda u osnovnim školama u Petrinji. (Prilozi 4 i 5) U Osnovnoj školi Dragutina Tadijanovića odrađen je sat u prvom, drugom i trećem razredu, dok je u Prvoj osnovnoj školi Petrinja, sat za četvrti razred. Odrađenim satima utvrđen je način interpretacije priče, jer priča ispričana u glavnom dijelu sata, reakcije učenika na unošenje mističnih i bajkovitih elemenata te sposobnost reprodukcije iste priče. Osim toga u reprodukcije se promatrao točan redoslijed događaja u priči, ali i korištenje temeljenih karakteristika svakog pripovjedača, kao što su gesta, mimika, formule i uživljavanje u ulogu.

Korelacijom s početnim čitanjem i pisanjem ostvarena je motivacija na samom početku u prvom razredu. Učenici su iz čarobnog šešira vadili čarobne riječi i čitali ih, a potom je jedan učenik postao čarobnjak i dobio čarobni recept koji je također morao pročitati. Ubacujući čarobne sastojke, odnosno riječi koje su učenici izvlačili, u čarobni kotao, i dodajući čarobnog praha (šljokica), stvorila se potpuno misteriozna i neočekivana atmosfera iz koje je kao plod i rezultat miješanja čarobnih sastojaka, čarobni kotao progovorio i ispričao učenicima priču o *Maloj vještici*, a ja sam bila njegov posrednik.

Slika 15,16,17: Čitanje čarobnih riječi i recepta te stvaranje priče u čarobnom kotlu

Uzbuđenje, iščekivanje, znatiželja i smijeh prožimali su se kroz cijelu motivaciju. Nakon što su svi učenici sjeli na pod, u krug, najavljena je priča o *Maloj vještici*. (Prilog 2) Učenici su bili iznimno dobri pomagači u interaktivnom pričanju priče, kao što je vidljivo na slici.

Slika 18: Interaktivno sudjelovanje u priči

Usljedilo je iznošenje svojih dojmova i osjećaja o priči odgovarajući na pitanja, ali čime je i ostvarena korelacija s područjem književnosti i nastavnom temom priča. Na pitanje: „Kako vam se svidjela priča? Što vas se najviše dojmilo?“, učenici su odgovarali: „Jako mi se svidjela jer je mala, mala, mala vještica pomogla svom malom, malom prijatelju duhiću“, čime je vidljivo da su formule utjecale na opći dojam priče. „Najviše mi se svidjelo kad si je mala vještica napravila kuću i onda pustila svog prijatelja.“ „Meni je bilo najbolje kad je napravila prozor i gledala van i sve vidjela“ „Najviše mi se svidio kraj kad su svi živjeli

dugo i sretno.“ „Najbolje mi je bilo kad je svaku put stavljala svoju malu ručicu u mali džepić i vadila male škarice te rekla reži, reži, reži.“ Na ponovno spominjanje formule, koja se proteže u priči, učenici su ju svi zajedno spontano ponovili. „Meni je bila najljepša cijela priča“, bio je samo jedan odgovor koji je potaknuo lavinu da je ipak svima bila najljepša cijela priča.

Nakon toga u etapi razumijevanja značenja učenici su se razmjestili u skupine te je svaka skupina dobila šest kartica koje prikazuju radnju priče. Njihov zadatak bio je poredati prema redosljedu događaja u priči.

Slike 19 i 20: Slaganje sličica prema redosljedu događaja u priči

Po poredanim sličicama zajednički smo interpretirali odslušanu priču po nizu slika te ponovili formulu koja se proteže kroz priču.

Učenici su sami formulirali i pouku priče. „Pouka priče je da uvijek trebamo biti dobri i osjećajni prema drugima.“ „U životu je najvažnije imati kuću i prijatelja.“ „Ne smijemo se rugati maloj vještici jer je bila ćelava.“

Nakon iznošenja pouke priče, svaka skupina morala je izabrati predstavnika. On je imao zadatak pronaći skriveni čarobni napitak koji će svima dati posebne moći jer će oni sada postati pripovjedači i ispričati nam priču koju su čuli. Time će učenici ponoviti samostalno pripovijedanje kao jedno od obrazovnih postignuća važnim za daljnji razvoj. Svi su se dobrovoljno javljali, a pripovjedača sam odabrala čarobnim štapićem. Svaki pripovjedač prije pričanja priče dobio je i malo čarobnog praha (šljokica) po glavi.

Slika 21: Učenik priča priču o Maloj vještici

Prvi učenik koji je pričao priču bio je usredotočen na rezanje papira da napravi vještici kućicu, te ju nije ispričao po redoslijedu događaja. Osim toga najviše se osvrnuo na moralne vrijednosti male vještice da je bila dobra, imala dobro srce te da je bila usamljena i zato je prvo na kućici napravio vrata za duha, a ne vrata, pa prozore. Tijekom pričanja koristio je neke vrlo slične rečenice koje sam i ja koristila, poput: „Na kućici nije imala prozor pa nije znala je li vani lijepo i sunčano vrijeme ili još uvijek pada snijeg.“ Tijekom pričanja sam ga bodrila i postavljala mu poticajna pitanja kako bi priču lakše ispričao. Po završetku kućica mu nije ispala točno, ali je bio iznimno ponosan na sebe jer je priču (i kućicu) dovršio. Potom sam ga pitala kako je zadovoljan pričom koju je ispričao, a odgovorio je da je jako zadovoljan. Zajedno s ostalim učenicima smo prokomentirali kako je priču ispričao, je li nešto zaboravio i je li što dodao. Učenici su dobro primjećivali sve dobre i malo lošije karakteristike njegovog pričanja te su mu svi na kraju još jednom zapljeskali za hrabrost.

Druga učenica priču je ispričala točno po slijedu događaja te je koristila i gestu i pojedinosti poput toga da je mala vještica imala šešir jer je bila ćelava. Učenica ima dobro razvijen vokabular te ne koristi iste rečenice. Osim toga koristila je čarobne riječi i formulu u cijeloj priči. Iako njezina verzija priče nije bila interaktivnoga karaktera iznenađujuće ju je brzo zapamtila i ispričala bez ijedne pogreške što se tiče sadržajnog sloja. I ona je bila jako zadovoljna kako je ispričala priču i rekla je da joj nije bila teška. Ostalim učenicima se također svidio način kako je ispričala priču te su učenici komentirali da je sve ispričala točno te da ništa nije zaboravila ili dodala.

U drugom razredu priprema za nastavni sat je bila ista, ali zadaće, ciljevi i ishodi sata bili su u skladu s učeničkim intelektualnim, fizičkim i emocionalnim sposobnostima. Učenici se nisu prvi put susreli s pričanjem priča jer ih njihova učiteljica često koristi u praksi. Tijekom nastavnoga sata učenici su ostvarivali korelaciju s jezičnim izražavanjem jer su pripovijedali prema poticaju, ali i interpretirali književnoumjetničko djelo. S aspekta književnosti učenici su ponavljali redoslijed događaja u priči te glavne i sporedne likove.

Slika 22 i 23: Čitanje čarobnog recepta i čarobnjak

Učenici su tijekom cijelog sata bili motivirani, željni suradnje, potpuno uživljeni u čarobnu atmosferu te su prihvaćali svaki neobičan element kojim su se bolje uživjeli u čarobni svijet priče.

Pri pričanju priča vrlo rado su interaktivno sudjelovali, pa čak i dok su se tijekom pričanja spominjale neke riječi koje su oni imali na papirićima, dizali su ih u zrak kako bi bili još bolji pomagači i time više dio cijele radnje. Bili su vrlo spontani te na kraju priče samoinicijativno zapljeskali.

Na pitanje što znači da je mala vještica imala dobro srce, učenici su odgovorili da je brižna, darežljiva i da je voljela pomagati drugima. Učenici su izvrsno interpretirali odslušanu priču kao i iznijeli poruku: „Nije lijepo biti sam i uvijek trebamo podijeliti svoje igračke.“ „Moramo se nadati da će nam netko pomoći.“ „Svi imamo prijatelje.“ „Svojim rukama možemo napraviti kuću.“ „Ne smijemo se rugati.“

Nakon interpretacije koja je prije svega bila uspješna i okupirala njihovu pažnju, ali i potrage za čarobnim napitkom učenik se dobrovoljno javio kako bi samostalno ispričao priču. Priču je ispričao točno po pravilnom redoslijedu događaja te je koristio formule. Dodatno je opisao malu vješticu kao brižu i darežljivu te istaknuo njezinu osobinu pomaganja drugima. Spomenuo je i činjenicu da je bila tužna jer se nije imala s kim igrati, što nije spomenuto u izvornom pričanju. Dodavanje takvih opisa rezultat je prethodne interpretacije i odgovora

učenika. Koristio je čarobne riječi, ali i interaktivno pričanje jer je ostale učenike pitao za čarobne riječi te od njih tražio pomoć pri njihovom izgovaranju: „Reži, reži, reži.“

U trećem razredu ispričana je priča *Mala crvena kućica*. (Prilog 3) Evokacija je započela uvođenjem magične kutije u razredno okruženje čime se željela potaknuti mašta i razviti čarobna atmosfera te udubljanje u svijet priča. Na kutiji je bio napisan primatelj i pošiljatelj. Primatelj je bio razred u kojem se odvijao nastavni sat, pošiljatelj je bio Pričograd, Zemlja bajki i snova. Samim čitanjem pošiljatelja otvoreno je motivacijsko pitanje gdje se nalazi Pričograd. Učenici su odgovorili da se on nalazi u crtiću, mašti, stripu, knjizi i basni. Čarobna kutija im je pobudila interes jer sam naglasila da se unutra nalaze čarobni predmeti pa su ih počeli nagađati. Jedan učenik je dao odgovor da će iz nje iskočiti likovi koji će ispričati priču, što je bilo vrlo blizu točnog odgovora. Osim toga, morali su pročitati prvo pismo koje je stiglo iz Pričograda. U njemu je pisalo da učenici budu počašćeni što je kutija stigla upravo kod njih te da iz nje trebaju otkriti čarobne predmete i to jako oprezno. Nakon toga učenici su stali u krug i dok je glazba svirala oprezno su dodavali čarobnu kutiju. Kad je glazba stala, kod koga se nalazila kutija zatvorio je oči, uz pomoć prijatelja otvorio kutiju te izvukao čarobni predmet koji je samo taktilno smio istražiti i odgonetnuti. Sam uvodni dio sata i otkrivanje čarobnih predmeta za učenike je bila igra popraćena smijehom, zainteresiranošću i uzbuđenjem.

Slika 24 i 25: Taktilno otkrivanje čarobnih predmeta

Nakon evokacijskog dijela učenici su sjeli na pod te sam im najavila priču *Mala crvena kućica*.

Učenici su bili malo suzdržani tijekom interaktivnog pričanja jer je za njih to bio drugačiji način frontalnog rada, no bez obzira na to, bilo je vrlo uspješno. Interpretirali su priču te kroz nju ostvarili korelaciju s književnosti gdje smo se osvrnuli na ponašanje lika u priči koje je bilo vrlo neprimjereno i nekulturno. Tijekom interpretacije pojedini učenici su davali opsežne odgovore, čime su počeli prepričavati fabulu, što im je dodatno pomoglo za njihovo pričanje priče. Utvrđivali su i ponavljali poruku priče, koja je bila jasno naglašena, ali su bez obzira na to iznosili i vlastita mišljenja. „Zvijezda je u svakoj jabuci i kad bude sunce svaka zvijezda odlazi u svoju jabuku.“ Jedna je zvijezda u svakome od nas.“ Učenici su navedenu metaforu povezali sa srcem, a na poruku koja je spomenuta u priči, da svoju zvijezdu treba pustiti da širi toplinu, objasnili su da je ta toplina ljubav, radost, sreća, veselje, osjećaji koje treba podijeliti s drugima, utješiti i pomagati prijateljima te da budemo uvijek na sve spremni. Učenici su kao poruku naveli i da ne smiju previše igrati igrice jer su se mnogi od njih pronašli u priči, posebice dječaci, te je sama priča, a zatim ponovno izricanje poruke, na neki način imala terapijsku ulogu. Potaknula se i tema ovisnosti o internetu, te brojnoj problematici koja je rezultat previše igranja igrice kao što su debljanje i bolesti očiju. Osim toga učenici su zaključili da je bolje igrati se vani s prijateljima nego biti stalno u kući i igrati igrice.

Nakon objavljivanja doživljaja o priči i refleksije priče, učenici su čitali drugo pismo iz Pričograda. U njemu je pisalo da će sada oni postati pripovjedači i ispričati tu istu priču koju su čuli, ali da kutija mora biti blizu njih jer sve riječi koje izgovore kutija skuplja.

Nakon što ispričaju priču kutiju moraju brzo zatvoriti i poslati nazad u Pričograd. Prije pričanja priče, učeniku, koji će pričati priču, po glavi sam malo posula čarobnog praha (šljokica) za što bolju koncentraciju. Učenici su ostali zapanjeni i začuđeni te vikali: „Vuuuuuu!“ Time je potaknuta dodatna motivacija jer su nakon toga svi željeli samostalno ispričati priču.

Slika 26: Čitanje drugog pisma iz Pričograda

Jedina učenica koje je uspjela ispričati priču, zbog nedostatka vremena, posebno je obraćala pozornost na redosljed događaja u priči te ukoliko se zabunila i prisjetila, taj određeni dio je ispričala ponovo. Dodala je dijelove koje su ostali učenici izrekli u refleksiji poput toga da se mama s informacija vratila tužna i ljuta. Koristila je i upravni govor i uživjela se u ulogu dječaka Dinka, ali i malog crvića. Obratila je pozornost i na određene detalje u priči, koje su za nju bile posebno zanimljive, poput paučine koju je Dinko primijetio kad je došao k baki i djedu na selo. Gestu koju sam prikazala tijekom pričanja priče, bez uporabe govora, a odnosila se na ubod bodlje ježa, pokret glave dok je vjeverica trčkarala po imaginarnom drvetu, učenica je prepričala, ali nije ih pokazala na isti način. Upotrijebila je i interaktivno pričanje jer je od ostalih učenika tražila pomoć pri govorenju zagonetke koju je često upotrebljavala. Na kraju je iznijela i poruku te je rekla da je jako zadovoljna kako je ispričala priču. Ostali učenici nisu imali nikakve primjedbe i svima se jako sviđjelo kako je učenica ispričala priču i dodavši kako ništa ne bi promijenili te je posebno pohvalili što je oponašala Dinka i crvića.

Slika 27: Učenica interaktivno priča priču

Učenici četvrtog razreda također su imali zadatak interpretirati priču o *Maloj crvenoj kućici*, ali ju i samostalno ispričati. Kroz nastavni sat ostvarena je i unutarpredmetna korelacija u kojoj su učenici zamjećivali uvod, zaplet i rasplet u priči.

U evokacijskom dijelu potaknuto je razvijanje mašte i uživljanja u čarobni svijet, te se odvijala kao i u trećem razredu kroz promatranje čarobne kutije i otkrivanjem njenih tajnih predmeta koji se unutra nalaze, ali i čitanja pisma iz Pričograda. Učenici su na poticajno pitanje gdje se nalazi Pričograd, smjestili ovaj čudesni grad u misli, snove, učionicu, ali je nekolicina njih reklo da se nalaze u nama samima. Rado su sudjelovali u otkrivanju čarobnih predmeta kroz igru te je okruženje i radna atmosfera bila opuštena, zabavna i motivirajuća. Poseban interes kod učenika pobudili su predmeti koje su izvlačili jer nisu znali čemu će oni služiti.

Slike 28, 29, 30: Otkrivanje čarobnih predmeta

Nakon evokacijskog dijela ispunjenog tehnikom didaktičke igre, slijedila je najava i realizacija pričanja priče, odnosno razumijevanje značenja. Učenici su tijekom pričanja priče vrlo rado interaktivno sudjelovali te je priča potaknula smijeh. Neki su se učenici pronašli u dječaku Dinku jer jako vole igrati igrice. U interpretaciji odgovor na pitanje tko živi u jabuci učenici su davali maštovite odgovore jer su zvijezdu opisali onako kako su je doživjeli: zlatna jabuka, jabuka koja obasjava ljude. Učenicima je bilo teško samostalno ponoviti poruku te im je za to nju trebalo malo više vremena. Zvijezda koja se nalazi u nama i širi toplinu, učenicima znači druženje jednih s drugima, ali i poštivanje. Vrlo lako su usvojili poruku priče da nije dobro igrati previše igrice pa su učenici počeli govoriti o načinu na koji igraju igrice. Jedan učenik je rekao da voli igrati igrice, ali ne puno, i svaki put kad se želi vani igrati s prijateljima nema nikoga jer svi igraju igrice. Između učenika otvorena su i pitanja koliko tko igra igrice, te kako ih igraju sve manje i manje te da se druže i igraju vani s prijateljima.

Osvrnuli su se i na ovisnosti koje su posljedica previše igranja igrice. Drugi učenik je na vlastitom primjeru, koji mu se dogodio, otvorio pitanje vrijeđanja te na neki način diskusiju putem koje su učenici počeli rješavati neke međusobne sukobe. Poruku koju su učenici dodatno usvojili je da ne smijemo druge podcjenjivati ako nešto ne mogu napraviti, kako trebamo učiti da imamo bolje ocjene, ali i pomoći drugima ako imaju loše ocjene.

Nakon uspješne interpretacije, učenici su sjeli u skupine kao s početka sata, te je svaka skupina morala odabrati predstavnika. Predstavnik je imao zadatak pronaći čarobne riječi, koje su se nalazile razmještene po učionici te skupini donijeti jednu po jednu riječ. Te riječi su im bile pomoć za pričanje priča koje je uslijedilo nakon igre. Nakon potrage učenici su se, zajedno u skupini, dogovarali tko će iz skupine ispričati priču. Osim toga, dobili su papir na kojem su mogli napraviti neki plan pričanja priče u kojem su morali upotrijebiti riječi koje je predstavnik skupio. Tijekom dogovaranja i planiranja, skupine sam obilazila čarobnim mikrofonom kojim sam ih intervjuirala o načinu na koji se pripremaju za pričanje, kako je bilo igrati igru, što misle hoće li im biti teško ponoviti priču, kako se slažu u skupini, surađuju li i slično.

Potom su svi učenici ponovo sjeli na pod jer je uslijedilo njihovo interaktivno pripovijedanje. Prva učenica ju je doslovno prepričala. Nije poštivala auditivne vrednote govorenoga jezika kao što su pauza, intonacija, tempo, govor joj je cijelo vrijeme bio jednoličan, nizala rečenice kako bi priču ispričala što prije. Najvjerojatniji uzrok tome bila je trema koja je bila očigledna. Nije koristila gestu već ju je opisivala riječima, poput uboda na bodlje ježa te promatranje vjeveričinog repa. Tijekom pričanja znala je pomiješati redoslijed događaja u priči te je u tom trenu zastala i pogledala me kako bi joj pomogla nastaviti priču. Koristila je formule i ponavljala zagonetku koja je ključna u priči. Pokušala je oponašati životinje, ali se one nisu bitno razlikovale od drugih rečenica zbog jednoličnog prepričavanja i ne korištenja vrednota govorenog jezika. Trebao joj je poticaj za korištenje rekvizita jer je na njih zaboravila, ali je ipak poruku vrlo točno i lijepo istaknula.

Na drugom učeniku bila je vidljiva nervoza koju je prikazao gestama i mimikom. Učenik koji je sjedio blizu njega imao je zadatak, koji su dogovorili u skupini, da oponaša Dinka te tako koristi upravni govor te se uživi u ulogu, ali se učenik previše sramio pa nije želio. Bez obzira na to, učenik je nastavio pričati priču i sam se uživio u ulogu Dinka. Osim što je točno ispričao priču i koristio sve riječi koje je njihov predstavnik skupio, istaknuo je i neke detalje koje je zapamtio, poput toga da je baka Dinku često radila njegov omiljeni vrući kakao. Često je koristio isti početak rečenice kao što je: „Dinko je...“ jer je bio više usmjeren na redoslijed

događaja i radnju priče. Koristio je gestu kad je oponašao Dinka kad se upiknuo na ježa, ali i žargon koji sam ja koristila u pričanju priča. Dobro je ponavljao formule i koristio rekvizite te iznio poruku priče.

Učenik iz treće skupine bio je najviše usredotočen na žargon koji je na njega ostavio najveći dojam. Priču je ispričao u 1. licu, poistovjećujući se s dječakom Dinkom. Izvrsno je koristio mimiku, gestu i pokret tijela te često koristio upravni govor, čak i kad ga u izvornom pričanju priče nije bilo. Izvrsno se prebacivao iz uloge u ulogu i u njih se uživljavao, ali i u tom uživao. Potaknuo je smijeh svih učenika te spontani pljesak usred pričanja priče. Često je ponavljao zagonetku koja se proteže kroz priču. Zaboravio je neke dijelove priče i malo ih izmiješao upravo zbog usredotočenosti na uloge, gestu i mimiku.

12. IGRA I PRIČA

Pričati priču i pritom se igrati ne znači samo zabavljati se već usvajati i stvaralačko komunikacijski pristup i susret s pričom (Visinko, 2005). „ *Igra s pričom može pridonijeti razvijanju osjetljivost za primanje književnoumjetničke sustvarnosti, može pridonijeti osjetljivosti za jezik na razini riječi, sintagme... osjetljivosti za vrednote govorenog jezika te osjetljivost za sastavnice drugih medija poput glume, lutke...* “ (Visinko, 2015:72)

12.1. Igre pričanja priča koristeći predmete i igračke

Korištenjem raznih predmeta i igrački djeca mogu doživjeti stvarnu bajkovitu atmosferu, a cilj je stvaranje doživljaja. Velički (2013) navodi nekoliko igara koje doprinose tom doživljaju.

1. Složimo priču

U toj igri djeca ne bi trebala biti mlađa od šest godina te u grupi ne bi trebalo biti više od petnaestero djece. Za igru je potrebno veliko jednobožno platno neke svjetlije boje, poput plahte u obliku kruga te različiti predmeti kao što su kamenčići, stakalaca ili školjkice te neki sitni predmeti pogodni za izradu mozaika. Oni se nalaze u malim košaricama u krugu na rubu stola, a u sredini se nalazi neki predmet usko povezan s ostalim predmetima. Učitelj ili teta u vrtiću čita ili priča priču, a svi zajedno sjede oko tog stola. Nakon pričanja ili čitanja priče, djeca po osjećaju nakon čitanja priče jedan po jedan stavljaju iz košarica predmete na sredinu stola te na taj način slažu mozaik priče koju su čuli. Dobrodošla je pozadinska glazba koja bi

doprinijela još bolje uživljavanjem u priču. Mozaik priče se može i fotografirati te postati eventualna naslovnica slikovnice ili letka.

2. Priča iz vrećice

U vrećici se nalaze razni sitni predmeti, poput ključa, kamenčića, čepa, gumice, olovke, a učenici sjede ili stoje u krugu. Učitelj započinje priču rečenicom, zatim ju učenik nastavlja, ali u njoj mora upotrijebiti predmet koji je izvukao iz priče te ga uklopiti u priču. Nakon ispričane priče, učenici ju mogu ponoviti, zapisati ili nacrtati.

3. Bacamo kocku

Učenici sjede u krugu, a svaki od njih ima papirić s nekim predmetom koji ga predstavlja. Svaki učenik baca kocku, a zatim ju daje dalje u smjeru kazaljke na satu. Prije bacanja izgovara rečenicu, a zatim baca. Kad ju baci, za onoliki broj koji je dobio na kocki, svoj papirić s predmetom daje tom učeniku kojem pripada taj broj u krugu. On tada izgovara rečenicu koju je čuo i dodaje svoju koristeći svoj predmet. Igra se ne igra na ispadanje, a zahtjeva koncentraciju učenika, aktivno slušanje i smišljanje svojih rečenica.

12. 2. Pričanje priča bez pomagala

1. Usporedba priča

Ovom igrom se provjerava aktivno slušanje, izražavanje, koncentracija i usredotočenost. Može se igrati na više načina. Jedan način je da se djeci ispriča priča, a zatim ju dvoje učenika prepričava te uspoređujemo sličnosti i različitosti svake priče. Druga verzija je da jedno dijete ispriča priču, a zatim odabere tko će tu priču od učenika ponovo ispričati, a svi će kontrolirati je li dobro ispričana. Treća verzija je igra intervjuiranja gdje dvoje djece ispituje učenika o nekom događaju ili njegovom životu, a nakon toga njih svoje priča priču tog učenika kojeg su intervjuirali, dok taj učenik provjerava jesu li sve točno rekli kako im je on rekao.

2. Spavaju li riječi u našim glavama i obojane riječi

Igra je predviđena za vrtićku dob, ali se može primijeniti i u prvom razredu. Počinje tako da učitelj ili teta kažu da učenici protresu glave i da zatim skupe sve riječi koje su ispale, koje su im pale na pamet, te se zajedno s djecom čudimo različitim asocijacijama. Nakon toga

možemo ih razvrstavati u razne kategorije poput riječi koje jako volimo, riječi koje svaki dan govorimo, one koje se odnose na osjećaje i slično. Zatim se se može igrati igra obojanih riječi gdje sve te riječi razvrstavaju po bojama koje smatraju da ih asociraju. Te riječi se napišu na papire i razdijele u kutijice po bojama koje su odredili učenici prema svojim nahodjenjima i osjećaju. U kutijicama ih dobro protresemo te se izvlače riječi. Kad se izvuče riječ mora se složiti rečenica u kojoj se nalazi ta riječ, a učitelj ju može početi ili dati početak poput *bila jednom jedna...* te se na taj način bogati dječji rječnik.

3. Koliko pozorno slušamo

Igra je primijenjena za djecu školske dobi. Nekolicina učenika, petero njih, može i manje, izlaze iz učionice. Za to vrijeme ostalim učenicima učitelj priča priču koju do sad nisu čuli i koja im je nepoznata. Učenici koji su vani jedan po jedan dolaze unutra, a odabrani učenici im pričaju priču. Učenik koji je bio vani pa je ušao u učionicu pozorno treba slušati priču jer ju mora prepričati sljedećem učeniku koji nakon njega ulazi. Kad uđe zadnji učenik sluša priču, ali i prepriča što je čuo. Kad se izredaju svi učenici koji su bili vani, učitelj priča istu priču koju je pričao na početku. Nakon toga slijedi razgovor je li se priča promijenila, a cilj igre je da učenici što točnije prepričaju priču.

12.3. Stvaranje priča uz pomoć osjetila

Riječi za stvaranje priča mogu proizaći iz raznih osjetila. Vizualni poticaj može stvoriti gledajući kroz prozor, promatrajući predmete, zatvaranjem oči i gledanje iza naših očiju, gledanje u pojave i slično kojim damo notu neobičnosti i čudesnosti da potakne dječju maštu. Velički (2013) navodi kako videći dizalicu kroz prozor možemo navesti da je to velika žirafa te potaknemo svijet bajke s neobičnim naslovom. Poticaj za priču može biti i sluh te učenici smišljaju priče koje lupaju, šapuću, tresu se ili slično. Može se potaknuti i korištenjem različitih zvukova koje slažemo u cjelinu i od kojih dobivamo priču prema tim zvukovima. Mirisom ili olfaktivni doživljajem potičemo na stvaranje priče prisjećanjem mirisa nekog prostora, a mogu se napraviti i mirisne kutijice. Unutar njih se može staviti neko voće, suho lišće, mirisne svjećice te na taj način učenici smišljaju mirisne riječi koje služe kao poticaj za stvaranje priče. Osim mirisa, gustativni poticaj autorica također preporučuje kao poticaj za stvaranje priča. Taktilni doživljaj kao poticaj može se napraviti kroz igru gdje se u vrećicu

stave predmeti različitih tekstura površine. Iz vrećice jedan po jedan vade predmete i o njima pričaju priče.

12.4. Pokret i priče

Riječi se prema Velički (2013) mogu pokazati i pokretom jer je od najranije djetinjstva govor povezan s pokretom te ga tako djeca lakše usvajaju.

Određene riječi također izazivaju pokret te su poticajne za igru pantomime.

1. Pričom do pokreta *Ja Aboridžin*

Igrom se usvaja najprije znanje o tome tko su bili Aboridžini gdje su živjeli i što su radili, a potom im se priča jednog Aboridžina kroz govor i pokret, a učenici sjede u krugu. Ona zvuči ovako, ali moguće ju je prilagoditi i transformirati prema potrebi.

Tablica 3: Prikaz pokreta *Ja Aboridžin*

Ja Aboridžin	dotaknuti prsa rukom kao da si ti Aboridžin
Hodao pustinjom.	prstima pokazivati koračanje
Bilo je jako vruće.	obrisati znoj sa čela
Ugledao sam rijeku.	pokazati rukama tok rijeke
Uskočio.	pokretom ruku uskočiti u rijeku
Plivao, plivao, plivao.	plivati rukama
Izašao van.	pokretom ruku izlaziti van
Dobro se otresao.	stresti tijelo
Ugledao zmiju.	pokretom oponašati kretanje zmije
Zmija me ugrizla.	prstima „probosti“ vrat
Pao sam u nesvjest.	pasti na pod
Probudio sam se.	ustati
Ugledao pauka.	pokretom po podu oponašati pauka kako hoda
Nije mi mogao ništa	mahati prstom kao znak negacije
jer sam ga pljesnuo.	lupiti rukom o pod

Igra govorom i pokretom igra se dva puta, a treći put se priča priča samo pomoću pokreta. Učitelj cijelo vrijeme igra igru s učenicima, ali nakon toga može prozvati neke

učenike da sami ispričaju priču samo pokretom bez učitelja. Igrom se usvaja koncentracija i usmjerenost na kronološki slijed priče, odnosno njen redoslijed.

Slike 31, 32, 33, 34: Priča Ja Aboridžin prikazana pokretom

Velički (2013) navodi kako se svaka igra može obogatiti pokretom. Učitelj, voditelj, polako priča priču, a učenici pokazuju što su čula. Kad su učenici manji, učitelj zajedno s njima pokazuje pokrete dok priča priču. Nakon nekoliko puta, učenici će moći sami izvoditi pokrete. Velički (2013) predlaže i obrnuti metodički scenarij, gdje će učitelj pokazivati radnju, dio priče ili pojam pokretom, a učenici govore koji je to dio priče ili radnja, odnosno prepričavaju što su vidjeli.

2. Mala priča u pokretu

Učenici su podijeljeni u skupine koje predstavljaju određenu životinju. Životinje se kreću prostorom i pokazuju radnje koje učitelj čita i koje su u tekstu navedene. Učitelj izgovara tekst polako tako da učenici mogu smisliti pokret vezan uz tekst, a u tome su najvažnije stanke. Primjer:

Jež je oči zatvorio što će se sada dogoditi?

Savio se, zaspao zimski san i to svatko može vidjeti.

Nosorog je velik i težak sav ni on neće stajati.

Legao je umoran i težak to svatko može vidjeti.

3. Priča na leđima

Učenici sjede u krugu tako da su leđima okrenuti jedan prema drugome te priču koju slušaju „crtaju“ po leđima prijatelja ispred njih. Svi dogovorene pokrete crtaju istovremeno, a tekst može smisliti i sam učitelj.

Tablica 4: Primjer priče na leđima (Velički, 2013)

Sunce je toga dana sjalo zlatno toplo i veliko.	dlanovima prelazimo preko leđa
Počeo je puhati vjetar, prvo slabiji pa jači.	brži pokreti dlanova
Zatim je polako počela padati kiša, kap po kap, pa nešto brže...	lupkamo prstima
Zeko je skakutao po livadi.	pokreti prstima, poput skoka
Jelen je pasao travu	„čupkanje“ kao da beremo travu
Ptica je letjela iznad livade.	brži pokreti dlanovima
Ali kiša je počela padati sve jače i jače, sve brže i brže.	brže lupkanje prstima
Na kraju se pretvorila u pravi pljusak.	lupkanje svim prstima, brže i jače
Životinje su se sakrile i na livadi nije bilo nikoga..	
Kiša se pretvorila u tuču. Ali padala je kratko.	nježno lupkanje šakama
Počela se smirivati, padati sve sporije, sve manje i manje...	lupkanje prstima, postupno smirivanje
Vjetar koji je još uvijek jako puhao također je postao slabiji, sve dok nije sasvim prestao.	pokreti dlanovima, sve slabiji
Životinje su se počele vraćati- prvo je doletjela ptica.	nešto brži pokreti dlanovima
Zatim je došetao jelen i počeo pasti travu.	„čupkanje“ kao da beremo travu
Doskakutao je zeko i prošao po cijeloj livadi.	pokreti prstima poput skoka
Na kraju je Sunce ponovo zasjalo i sjalo, i sjalo, i sjalo dugo, ugodno i toplo.	dlanovima ponovo nježno prelazimo preko cijelih leđa

4. Igramo se Trnoružice

Igra služi da se njome produbi svaka priča, a pripada u klasične igre u krugu, u igre stihovima te bi djeca tu bajku, odnosno priču, trebala već poznavati. Velički (2013) za primjer navodi dobro znanu bajku o Trnoružici.

Jedna djevojčica je Trnoružica i ona sjedi u sredini kruga. Učitelj odabire i zlu i dobru vilu kao i kraljevića te se oni s Trnoružicom nalaze u sredini kruga. U početku stoje zajedno s ostalim učenicima u krugu, a kad recitiraju ili pjevaju svoj dio koji se na njih odnosi, dolaze u sredinu kruga. Ostala djeca u krugu pjevaju ili recitiraju pjesmu o Trnoružici. Također pokazuju određene pokrete sukladne stihovima te se pretvaraju npr. u živicu, podižu ruke kad ona raste ili približavaju Trnoružici kad je obavijaju, te spuštaju ruke kad kraljević posiječe živicu da dođe do nje. Posebnu pozornost treba obratiti na ritam, koji bi trebao biti pravilan i naglašen te se tada stihovi mogu i otpljeskati. Zadnje dvije riječi u stihovima, preporučuje Vladimira, trebale bi se produljiti i naglasiti. Igra je od velike važnosti za povučenu djecu jer će se zbog uzastopnog ponavljanja brže odvažiti i neće ih biti sram govoriti. Velički također preporučuje i korelaciju s likovnom kulturom te izradu kostima, materijala i predmeta za obogaćivanje likova.

Tablica 5: Igra o Trnoružici

Trnoružica je lijepo dijete, lijepo dijete, lijepo dijete.	Trnoružica je odabrano dijete, gledamo u nju
Trnoružica je lijepo dijete, lijepo dijete.	Trnoružica stoji u sredini kruga
U dvorcu je ona živjela, živjela, živjela, u dvorcu je ona živjela, živjela.	Djeca podižu ruke kao da grade dvorac.
Trnoružice budi oprezna, oprezna, oprezna, Trnoružice budi oprezna, oprezna.	Djeca u krugu plješću
Ušla je zla vila, zla vila, zla vila, ušla je zla vila, vila zla.	Djeca u krugu mašu rukama kao da drže čarobni štapić.
Ušla je dobra vila, dobra vila, dobra vila, ušla je dobra vila, dobra vila.	Djeca u krugu mašu rukama kao da drže čarobni štapić.
„Spavaj stotinu godina, sto godina, sto godina, sspavaj stotinu godina, godina sto!“	Trnoružica u sredini kruga legne i zatvori oči
Živica je narasla, ogromna, narasla, živica je narasla, ogromna.	djeca mašu rukama poput drveća.

Do dvorca dođe kraljević, kraljević, kraljević, do dvorca dođe kraljević, kraljević.	Jedno dijete, kraljević, trči s vanjske strane oko kruga kao da jaše konja.
Mačem posiječe živicu, živicu, živicu, mačem posiječe živicu, živicu.	Kraljević se pretvara da siječe živicu
I on probudi Trnoružicu, Trnoružicu, Trnoružicu, i on probudi Trnoružicu, Trnoružicu.	Kraljević uzima Trnoružicu za ruku i budi je
I onda su se vjenčali, vjenčali, vjenčali, i svadbu su proslavili, proslavili.	djeca plješću
I mi smo bili pozvani, pozvani, pozvani, i mi smo bili veseli, veseli.	djeca skakuću u krugu i plješću

13. STVARANJE PRIČA I NJIHOVO DJELOVANJE- BIBLIOTERAPIJE

U većini slučajeva roditelji i odgajatelji dječje želje i potrebe za pričom ispunjavaju tako da ih čitaju. Velički (2013) navodi kako čitajući priče s djecom se ne ostvaruje prislan kontakt i knjiga ne može zamijeniti osoban pristup prema djeci koji se ostvaruje pričanjem. Ističe i kako pripovjedač pričanjem ne priča samo priču, već predstavlja i sebe, svoje osjećaje i iskustvo. Navodeći priče kao jedinstvo stvarnosti i mašte, Velički (2013) naglašava kako se pri pričanju priča postavlja pitanje kako je ona nastala. Stvoriti priču prema njoj znači prenijeti doživljaj koji smo obogatili maštom ili ćemo maštu staviti u svakodnevno okruženje. U radu s djecom, u školskoj praksi, Velički (2013) objašnjava kako je priča najbolje rješenje da se riješe neke svakodnevne situacije i da se djeluje na određena ponašanja. Priča na svakog pojedinca djeluje čak i ako ju ne analiziramo. Postoji čak i pojam biblioterapije koju spominje Vladimira Velički, gdje se se književni tekst upotrebljava planski kako bi se olakšalo nošenje sa stresom. Ivana Radenović u svom diplomskom radu navodi kako je biblioterapija „*nenametljiv način vođenja ljudi prema suočavanju i rješavanju određenog životnog problema*“ (Radenović, 2014, prema Jack i Ronan, 2008., navedeno u: Škrbina, 2013., str. 220). „*Primjena terapije pripovijedanjem dobra je kad priče koje nas vežu pretvara u priče koje nas oslobađaju.*“ (Velički, 2013:128) Slušajući priče, ali i čitajući, postajemo svjesniji sebe, ali i njome uvažavamo druge oko sebe. Svaka biblioterapija prolazi kroz četiri faze (Radenović, 2014, prema Škrbina, 2013).

1. *Identifikacija*- putem slušanja ili čitanja priče slušatelj se poistovjećuje s likovima i junacima te u događaju traži, pronalazi i otkriva sebe i situacije u kojima se nalazi. Na taj način se povezuje s tekstem i ukoliko ova faza izostane, izostaje i djelovanje biblioterapije.
2. *Projekcija*- slušatelj, pojedinac, promatra se izvan svojih osobina ličnosti, projicirajući sebe i svoje osjećaje s kojim se poistovjetio. Pojedinac promatra sebe iz perspektive lika iz priče, preispituje se, razmišlja o načinu na koji riješiti problem
3. *Katarza*- slušatelj suosjeća s likom, dijeli s njim osjećaje, strahove i želje. Doživljava „očišćenje sažaljenjem i strahom“ kako katarzu objašnjava Aristotel (Velički, 2013). Tako doživljava olakšanje jer je kroz priču uvidio da se i drugima događaju slične situacije. Slušatelj s likom sve osjećaje i doživljava proživljava, ali isto tako je svjestan da se uvijek može „povući“ iz radnje.
4. *Uvid*- u zadnjoj fazi dolazi do osvještenja vlastitog problema i ponašanja, njegovog razmatranja i pokušaja djelovanja kako da ih se riješi, spriječi ili poboljša. Tek kada pojedinac bude svjestan svojih pogrešaka, može početi djelovati jer je snažniji i spremniji na nedaće.

Biblioterapija može imati značajnu ulogu u odgojno-obrazovnoj praksi posebice u razvijanju, uravnoteženju i razvijanju komunikacije i odnosa između učenika i učitelja. Ona može puno pomoći u rješavanju raznih problema u razredu (Radenović, 2014, prema Škrbina, 2013). Škrbina (2013) navodi kako biblioterapija može pomoći kod agresivne djece, dok Lucas i Soares smatraju da je od velike pomoći kod djece s emocionalnim teškoćama ili problemima s učenjem (Radenović, 2014, prema Škrbina, 2013 i Lucas, Soares, 2013). Ističu i kako navedeni program nije nužan samo za pojedince već i da na taj način sam razred jača međusobne odnose, svi međusobno bolje komuniciraju i uvažavaju se. Zbog navedene važnosti, autori Lucas i Soares smatraju da bi biblioterapija trebala biti dio plana i programa. Navode učitelje kao nosioce jer oni najbolje poznaju svakog učenika, njegove potrebe i mogućnosti (Radenović, 2014).

Velički (2013) metaforu smatra ključnom u navedenim terapijskim pričama. Napominje da se njih treba svjesno tražiti ukoliko želimo djelovati i mijenjati određena ponašanja. Prije svega ukoliko se želi stvoriti takva priču i njen pozitivan učinak, treba razmisliti o problemu, situacijama, ali i liku. Važno je, ističe, razmisliti i o situacijama koje rješavaju taj problem, ali i o metodi i formuli koja potiče njegovo rješavanje. Problem ili ponašanje pokušat će se riješiti preko metafore (Velički, 2013).

14. ZAKLJUČAK

Ovim se diplomskim radom istraživao i opisivao stav učitelja o pričanju priča. Osnovni cilj je bio istražiti pričaju li učitelji razredne nastave priče, u kojem dijelu sata, na koji način, odnosno pomoću kojih sredstava, odakle crpe izvore te u konačnici smatraju li da je pričanje priča bolje od čitanja. Ispitani učitelji odgovarali su na anonimni strukturirani upitnik. Istraživanje je pokazalo da učitelji ipak češće čitaju nego pričaju priče, no ipak smatraju da je pričanje priča bolje od čitanja. Osim toga, više od polovice ispitanika, pričanje priča ostvaruje na satima hrvatskog jezika, ali i u drugim nastavnim predmetima kao što su sat razrednika, priroda i društvo, likovni, matematika, a zatim i glazbena kultura. Većina ispitanika koristi priče u motivacijskom dijelu sata, dok je samo jedan ispitanik istaknuo kako to ovisi o nastavnoj jedinici. Iz navedenog vidljivo je kako učitelji ne koriste pričanje umjesto čitanja priča, u glavnom dijelu sata, kao polazište za interpretaciju. Istraživanje je pokazalo kako se tijekom pričanja priča ispitanici učitelji najviše koriste gestom, mimikom i pokretom, zatim aplikacijama, fotografijama i slikovnim materijalima te štapnim lutkama ili lutkama za prste kao i predmetima izvan nastavne stvarnosti. Najmanji broj njih služi se formulaičnim načinom prikazivanja. Od svih ispitanika najviše njih koristi osobna iskustva i doživljaje kao izvore za pričanje i čitanje priča, a najmanje njih neknjiževne tekstove.

Osim navedenog empirijskog dijela, istraživanje sadrži i interpretaciju provedenih metodičkih sati u prvom, drugom, trećem i četvrtom razredu. Nakon evokacije koja je bila prožeta didaktičkom igrom, uslijedila je realizacija u kojoj je provedeno pričanje priče. Nakon toga, u refleksiji, učenici su interpretirali priču na temelju odslušanog te su je zatim samostalno morali ispričati priču. Tijekom pričanja priče ustanovljeno je da je većina učenika priču ispričala pazeći na redoslijed događaja, ali i da su neki od njih, prema vlastitom nađenju, dodavali svoje vlastite misli i tako pokrenuli svoju maštu i kreativnost. Naglasak su stavili na one dijelove koji su ih se najviše dojmili, ali vrlo ih je malo koristilo gestu i mimiku. Svaka gesta koja je bila pokazana u izvornom pričanju, učenici su prepričali, a ne pokazali. Nekolicina njih je oponašala različite glasove, kako bi se bolje uživjela u ulogu pojedinog lika.

Analizom i usporedbom provedenog istraživanja i svih metodičkih sati, može se zaključiti da učitelji često pričaju priče, skoro na svim nastavnim predmetima, ali da ju isključivo koriste u evokacijskom dijelu, odnosno motivaciji. S druge strane, i učenici vrlo

rado prihvaćaju pričanje priča u glavnom dijelu sata, te ju, bez lingvometodičkog teksta, mogu dosljedno i točno interpretirati. Također vrlo se rado uživljavaju u ulogu pripovjedača te koriste neke bitne kompetencije koje bi svaki pripovjedač trebao posjedovati, a uočene su na primjeru učitelja, odnosno studenta. Osim toga, uporabnom drugačijeg metodičkog modela i odstupanje od tradicionalnoga scenarija nastavnoga sata u nastavi jezičnoga izražavanja postigla se veća aktivnost učenika koji su igrajući se ponavljali prethodno stečeno znanje iz područja književnosti i aktivirali svoju maštu te u samostalnom pričanju priče oslobađali svoju kreativnost.

Ovakvim načinom uvježbavanja pričanja priča, od početaka se usvajaju temeljne kompetencije pripovjedača koje se s godinama usavršavaju. U samim počecima, učitelj je jedini i najčešći uzor kojeg učenici slijepo oponašaju. Samim time osiguran je preduvjet da učenici razviju ljubav prema priči, ali i pričanju.

„ Kod priča imate tri stvari: ako ih ispriповijedate, vole da ih čuju, vole da ih shvate; a ako ih shvate, vole da ih ispriповijedaju.“ (Carson, prema Kearney, 2009:127).

15. LITERATURA

1. Bettelheim, B. (2000) *Smisao i značenje bajki*. Cres: Poduzetništvo Jakić
2. Biti, V. (2000) *Pojmovnik suvremene književne i kulturne teorije*. Zagreb: Matica hrvatska
3. Crnković, M. i Težak, D. (2000). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje
4. Grdešić, M. (2015). *Uvod u naratologiju*. Zagreb: Leykam international d.o.o
5. Ivančić Kutin, B. (2015). Pripovjedački proces uživo kao niz pripovjednih folklornih događaja (priča) i njihovih poveznica. U: Marković, J. i Marks, Lj. (ur.), *O pričama i pričanju danas*. (str 179-198). Zagreb: Nova etnografija
6. Kearney, R. (2009). *O pričama*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
7. *Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006)*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
8. Pandžić, V. (2001). *Putovima školske recepcije književnosti*. Zagreb: Profil
9. Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa
10. Radenović, I. (2014). *Dječja biblioterapija*. Diplomski rad
11. Solar, M. (2004). *Izabrana djela: Ideja i priča*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga
12. Velički, V. (2013). *Pričanje priča-stvaranje priča: Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa
13. Visinko, K. (2005). *Dječja priča- povijest, teorija, recepcija i interpretacija*. Zagreb: Školska knjiga

16. POPIS TABLICA, GRAFOVA I SLIKA

Tablice:

Tablica 1: Podjela priče

Tablica 2: Nastavni plan i program (jezično izražavanje i književnost)

Tablica 3: Prikaz pokreta *Ja Aboridžin*

Tablica 4: Primjer priče na leđima (Velički, 2013)

Tablica 5: Igra o Trnoružici

Slike:

Slika 1 i 2: Prikaz oponašanja određenih pokreta kroz formule

Slika 3: Smijeh i zabava kroz pričanje priča

Slika 4: Simbol beskonačnosti

Slika 5 i 6: Pokret u priči

Slika 7: Predmeti u priči

Slika 8: Korištenje aplikacija u priči

Slika 9: Aplikacije od kartona

Slike 10, 11, 12 i 13: Zvijezda u jabuci- polazište za priču

Slika 14: Pričanje priče uz pomoć lutaka za prste

Slika 15,16,17: Čitanje čarobnih riječi i recepta te stvaranje priče u čarobnom kotlu

Slika 18: Interaktivno sudjelovanje u priči

Slike 19 i 20: Slaganje sličica prema redoslijedu događaja u priči

Slika 21: Učenik priča priču o Maloj vještici

Slika 22 i 23: Čitanje čarobnog recepta i čarobnjak

Slika 24 i 25: Taktilno otkrivanje čarobnih predmeta

Slika 27: Učenica interaktivno priča priču

Slika 26: Čitanje drugog pisma iz Pričograda

Slika 27: Učenica interaktivno priča priču

Slike 28, 29, 30: Otkrivanje čarobnih predmeta

Slike 31, 32, 33, 34: Priča Ja Aboridžin prikazana pokretom

Grafovi:

Graf 1: Prikaz učestalosti čitanja priča

Graf 2: Prikaz učestalosti pričanja prič

Graf 3: Postotak odgovora na pitanje pričanje priča je bolje od čitanja

Graf 4: Najčešći predmeti u kojima učitelji pričaju priče

Graf 5: Prikaz što sve ispitanici koriste tijekom pričanja priča

Graf 6: Izvori za čitanje ili pričanje priče

17. PRILOZI

Prilog 1

ANKETNI UPITNIK

Molim Vas da ispunite ovaj kratki upitnik koji će se isključivo koristiti u svrhu izrade diplomskog rada iz kolegija Metodika hrvatskog jezika „Metodički aspekti pričanja priča učenicima razredne nastave“. Ovim istraživanjem želi se ispitati pričaju li učitelji priče, u kojim nastavnim predmetima i etapama nastavnog sata te gdje pronalaze izvore. Upitnik je anonimn. Molim Vas da odgovorite na sva pitanja te da na njih odgovarate iskreno. Unaprijed hvala.

1. Spol   M   Ž   2. Dob _____
2. Škola _____
3. Razred u kojem trenutno izvodite nastavu: a) 1.   b) 2.   c) 3.   d) 4.
4. Godine radnog iskustva _____
5. Završen stupanj obrazovanja
  - a) dvogodišnji studij
  - b) dvogodišnji studij + naknadno obrazovanje (treća i četvrta godina studija)
  - c) sveučilišni četverogodišnji studij s pojačanim predmetom _____
  - d) integrirani sveučilišni petogodišnji studij s modulom _____
  - e) nešto drugo _____
6. U neposrednom nastavnim procesu, učenicima čitate priče:
  - a) nikad   b) rijetko   c) često   d) vrlo često   e) uvijek
7. U neposrednom nastavnim procesu, učenicima pričate priče:
  - a) nikad   b) rijetko   c) često   d) vrlo često   e) uvijek
8. Pričanje priča je bolje od čitanja priča.   DA   NE
9. Pričanje priča ostvarujete na satima hrvatskog jezika:
  - a) nikad   b) rijetko   c) često   d) vrlo često   e) uvijek
10. Pričanje priča koristite i u drugim nastavnim predmetima.   DA   NE

11. Ukoliko je prethodni odgovor da pričanje priča koristite na satima:

- a) matematike
- b) prirode i društva
- c) likovne kulture
- d) glazbene kulture
- e) tjelesne i zdravstvene kulture
- f) sata razrednika

12. U kojem dijelu sata najčešće koristite priču:

- a) motivacijski dio sata
- b) središnji dio sata
- c) završni dio sata

13. Tijekom pričanja priča koristite se: (moguće je zaokružiti više odgovora)

- a) štapnim lutkama ili lutkama za prste
- b) aplikacijama, fotografijama ili nekim drugim slikovnim materijalom
- c) premetima izvannastavne stvarnosti
- d) gestama, mimikom i pokretom
- e) formulaičnim načinom kazivanja
- f) nešto drugo _____

14. Koji su Vam najčešći izvori za pričanje ili čitanje priča?

- a) čitanka
- b) dječji časopisi
- c) neka druga periodika
- d) lektirna djela
- e) drugi književnoumjetnički tekstovi
- f) neknjiževni tekstovi
- g) mrežne stranice i portali
- h) osobna iskustva i doživljaji
- i) sam/sama osmislim priču
- j) nešto drugo _____

PRILOG 2- Lingvometodički predložak *Mala vještica*

Mala vještica

U jednoj maloj, maloj zemlji živjela je mala, mala vještica. Ta mala, mala vještica bila je posebna jer je imala jako dobro srce. U toj maloj zemlji vladala je oštra zima koja je svaki dan sve više pokazivala svoje zube. Snijeg je svakim danom padao sve jače i jače, a vjetar je snažno puhao sa svih strana. Ta mala, mala vještica nije imala svoju kuću, zima joj je sve više hladila obraze, a čarobne ručice se smrzavale. „A joj, smrznut ću se, ovdje je tako hladno, kad bih barem imala kućicu!“ Snažan vjetar počeo je puhati sve jače i jače i odjednom dogodi se čudo. Maloj vještici vjetar je donio jedan zeleni papir. Mala, mala vještica gleda u čudu, malo s lijeve, malo s desne strane, pa opet s lijeve, pa malo s desne... i na pamet joj padne jedna ideja. „Pa da! Od ovog zelenog papira napraviti ću sebi kućicu!“ A ta ista mala, mala vještica imala je posebne čarobne ruke. Njima je mogla napraviti sve što poželi. Mala, mala vještica presvije taj papir, stavi svoju malu, malu ručicu u mali, mali džepić, izvuče male, male škarice i kaže čarobne riječi: „Reži, reži, reži!“ I na papiru napravi krov. Kad je bio gotov, mala, mala vještica ponovo gleda svoju kuću i shvati da u nju ne može ući. Na kućici su nedostajala vrata. Tada mala, mala vještica ponovo stavi svoju malu, malu ručicu u džepić, izvuče male male škarice i kaže čarobne riječi: „Reži, reži reži!“ „Vauuuu koja vrata!“ uskliknu mala, mala vještica. Vrata su bila posebna, malo ukošena jer je mala, mala vještica nosila veliki, veliki šešir. A znate zašto? Neki kažu da je bila ćelava! Ipak, ne smijemo joj se rugati jer netko ima kosu, a netko ne, i baš zato je svatko lijep na svoj način.

Kad je mala vještica vidjela vrata, sagnula se zbog šešira, i brzo uletjela unutra. Bila je neopisivo sretna jer joj više nije bilo hladno, ali nije znala pada li vani još uvijek snijeg ili puše vjetar. Maloj, maloj vještici nedostajao je jedan prozor. Tada mala, mala vještica stavi svoju malu, malu ručicu u mali, mali džepić, izvuče male, male škarice i kaže: „Reži, reži, reži.“ Baš tada na kućici nastane jedan prozor, najljepši koji je ikada vidjela!

Uživala je tako mala vještica u svojoj novoj kućici, ali jednog dana osjeti silnu tugu u svom srcu. Počela se osjećati jako usamljeno jer joj je nedostajao prijatelj. Baš u tom trenutku na vrata maloj vještici netko pokuca. „Buuuuu, buuuuu, mala vještice, pusti me unutra, smrznut ću se, vani je jako hladno!“ Kad je to mala, mala vještica čula, pogleda na prozor i vidi malog, malog duhića. Dobra vještica, kakva je već bila, odluči duhiću napraviti posebna vrata. Svoju malu, malu ručicu stavi u mali, mali džepić, izvuče male, male škarice i kaže čarobne riječi: „Reži, reži reži.“ Kad je mali duhić vidio vrata, brzo je unutra uletio.

Od tada su mala, mala vještica i duhić bili najbolji prijatelji i živjeli dugo i sretno u svojoj novoj kućici.

PRILOG 3-Lingvometodički predložak *Mala crvena kućica*

Mala crvena kućica

Dinko je na prvi pogled bio sasvim običan dječak koji je imao je 10 godina i išao u 4. razred. Ipak, bio je pomalo čudan jer je bio zaluđen igricama. Svaki dan, kad bi došao iz škole, odmah bi počeo igrati igrice na Playstationu. Nekad ih je znao kradomice igrati cijelu noć, dok mama i tata spavaju. Oči su mu znale biti naotečene, znao je po nekoliko noći ne spavati, ali je uvijek to nekako dobro znao prikriti. Mamu nikad nije želio slušati. Kad bi ga mama pitala: „Dinko želiš li jesti, piti?“, on bi joj odgovorio: „Neću, pusti me igrati!“ To se ponavljalo iz dana u dan, sve dok jednoga dana učiteljica nije pozvala mamu na informacije. Dinko je bio prestrašen, nije želio da mama sazna kako ima jako loše ocjene. Znao je da mu se ne piše ništa dobro. Kad se mama vratila, odlučila je poslati Dinka za vikend k baki i djedu na selo. Dinku je to bila najveća kazna na cijelom svijetu jer baka nije imala računalo, ni internet pa čak ni televizor.

„Mamaaaaaaa, nećuuuuu, molim teeee, neeeeeeee!“ vikao je Dinko, ali mama je odlučila, nema povratka. Željela mu je na neki način dati lekciju. Kad je stigao na selo, bio je jako ljut na sve oko sebe. Ležao je po cijele dane, gledao u strop u paučinu, tu i tamo se prebacivao s kreveta na kauč. Baka ga više ničim nije mogla pridobiti, ni najdražim jelom, čak ni vrućim kakaom. Dinko bi po cijeli dan vikao: „Bakaaaaaa dosadno mi jeeeeeee!!!“. Baka nije znala što više s da radi s Dinkom pa mu je odlučila zadati jednu zagonetku: „Dinko, sinko bakin, ajde ti nađi baki jednu zagonetku. Idi van i pronadi malu crvenu kućicu bez vrata, bez prozora, samo sa dimnjakom na krovu.“ Dinko bi joj na svako njezino pitanje uvijek odgovorio isto: „Neću bako, nedaaa mi seeee, dosadno mi je to!“

Dinko je cijelu subotu proveo u kući mrljajući uokolo i ljuteći se pa čak i na samog sebe. Ipak nakon nekog vremena, izašao je van. Znatiželja mu nije dala mira. Dinko ne pamti kad je zadnji put šetao prirodom. Mislio je da mu je dovoljno to što prirodu vidi u udžbeniku iz prirode i društva. Došavši u šumu ostao je zaprepašten. Najprije je ugledao ježa: „Ideš buraz, koliko ti imaš bodlji!“ Na grani je ugledao i vjevericu te se nije prestao čuditi: „Ajme koji rep ženska ima!“ Bez obzira na čuđenje koje su u njemu izazvale šumske životinje, Dinko je sve dobro promatrao ne bi li našao malu crvenu kućicu bez prozora i vrata samo s dimnjakom na krovu. Tražio je tražio, ali nije našao. Odlučio je otići u bakino dvorište i potražiti je ondje. Ništa nije našao, svaka kuća imala je i prozor i vrata. Sreo je djeda koji mu je savjetovao da ode u štalu i vidi skriva li se tamo mala crvena kućica bez prozora i vrata samo s dimnjakom na krovu. Kad je ušao unutra, ostao je iznenađen čim je vidio kravu. U njegovoj igrici one govore pa se Dinko ponadao da će mu krava pomoći s a zagonetkom. Naravno krava mu je odgovorila svojim jezikom : „Muuuuu!“ Vidio je da je krava neka čudna jer ništa ne govori pa je prišao ovcu. U njoj je vidio spas za rješenje zagonetke, ali i ona mu je i ona odgovorila na svom jeziku: „Meeeeeeeeeeee“ Izašao je van iz štale sav obeshrabren. Shvatio je da ga je baka pošteno zeznula i da nikad neće pronaći malu crvenu kućicu bez vrata i prozora samo s dimnjakom na krovu. Sjeo je pod drvo, umoran od traženja. Odjednom ispred njega pojavi se mali zeleni crv. „Dinkec dragi, pa zakaj mene nisi pital za tu zagonetku? Ja ti bum pomogel!

Pa to ti je moja gajba, ne, ja ti nutra živim!“ Taman kad je mislio da će saznati odgovor, iz sna ga probudi udarac u glavu. Na glavu mu padne jedna crvena jabuka. Dinko ju pogleda i ništa više mu nije bilo jasno. Je li to sve sanjao ili mu je stvarno crv došao pomoći. Gledao je jabuku i sjetio se: „Pa da to je mala crvena kućica bez prozora i vrata samo s dimnjakom na krovu! To je kuća od crva!“ Brzo je potrčao prema baki da joj pokaže zagonetku. „Bravo sinko moj, vidiš da možeš bez igrica! A jel' ti znaš da u svakoj jabuci živi zvijezda?“ Dinko joj odgovara: „Joj daj baka, kaj ti je! Ne vjerujem!“ Baka zatim uzme jabuku, prereže ju okomito i pokaže Dinku da u svakoj jabuci živi zvijezda koja svakoga dana, svojim svjetlom, obasjava svaku jabuku. Napomenula mu je da se ta zvijezda nalazi i u nama samima samo je treba pustiti da obasjava i širi svoju toplinu.

Dinko je na kraju shvatio da su bakine zagonetke puno bolje nego igrati svaki dan igrice.

PRILOG 4- Pisana priprema za metodički sat- 1. i 2. razred

REPUBLIKA HRVATSKA

UČITELJSKI FAKULTET U ZAGREBU

Odsjek u Petrinji

Trg Matice hrvatske 12

44 250 Petrinja

Škola: Osnovna škola Dragutina Tadijanovića

Učitelj/ica: Vesna Gvozden i Ivanka Pendelin

Student/ica: Monika Grgar

Nadnevak: 03.06.2016. i 08.06.2016.

PISANA PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE NASTAVNE JEDINICE

NASTAVNI PREDMET: Hrvatski jezik

NASTAVNO PODRUČJE: jezično izražavanje

TEMA: Mala vještica

NASTAVNA JEDINICA: Pripovijedanje

RAZRED: 1.b i 2.a

CILJ SATA: interpretacija književno-umjetničkog teksta Mala vještica (razumijevanje odlušanog) i usavršavanje samostalnog pripovijedanja po nizu slika

TIP SATA: sat ponavljanja

OBRAZOVNO-FUNKCIONALNE ZADACJE: raspravljati o oslušanoj priči i komentirati ju, pripovijedati ju po sjećanju i po redoslijedu sličica koje su slagali, razvijati koncentraciju, pažnju, pamćenje, razvijati maštu koristeći razne čarobne predmete i materijale iz neposredne stvarnosti, usvajati tehniku pripovijedanja, povezivati naučena znanja i upotrijebiti ih u pričanju priča, uvidjeti razliku između različitih pripovjedača koji pričaju priču, unaprijediti sposobnost snalaženja u odlušanoj priči te odgovarati na pitanja, usavršiti slušanje kao jezičnu djetanost, ponoviti iz područja književnosti priču kroz izricanje doživljaja i vlastitih iskustva

ODGOJNE ZADACE: razvijati ljubavi i zanimanje za priču, poticati interes učenika za pripovijedanje, isticati važnost slušanja i usmene komunikacije koja se ostvaruje pričanje priča, razvijati navike slušanja i poštivanja pripovjedača, ali i sugovornika koji priča priču (jer je priča u ovom slučaju interaktivnog karaktera), pravilan odnos prema jeziku i odgovornost prema radu, stvarati ugodnu, razigranu i poticajnu atmosferu u razredu, poticati učenike na samostalno pripovijedanje, ohrabrivati ih i poticati u tom procesu, osvijestiti i prepoznati neke problemske situacije u životu (igranje igrice, ponašanje prema odraslima), prepoznati ih reagirati na njih te ih u konačnici promijeniti

ISHODI UČENJA: učenici će igrati igru „čarobni recept“, izvlačiti čarobne riječi i čitati ih, tokom igre će slušati muziku, uživljavati u ulogu čarobnog kuhara, slušati i interaktivno sudjelovati u priči, razvijati maštu, slagati sličice po redoslijedu događanja, odgovarati na pitanja i raspravljati o priči, analizirati ju, donositi zaključke i osmisliti poruku, izreći će osobni stav i mišljenje o maloj vještici i duhu, izabrati određenog predstavnika, tražiti čarobni napitak, uživljavati se u svijet priče, stvarati bajkovitu atmosferu, zajednički komentirati učenika-pripovjedača, odlučivati o najboljem načinu pričanja priče, komentirati, analizirati njegov način pričanja priče, uživiti se u ulogu pripovjedača, usvajati tehniku pričanja priče, odnosno samostalnog pripovijedanja, napraviti rezajući malu malu kućicu tako da ispдне bundeva te razvijati spretnost i preciznost

NASTAVNE METODE: metoda razgovora, metoda slušanja, metoda čitanja, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije

KORELACIJA: glazbena kultura (slušanje pjesme za igru „čarobni recept“), priroda i društvo (pokus-magla), tjelesna i glazbena kultura

METODIČKI SUSTAVI: ERR sustav

NASTAVNI IZVORI I SREDSTVA: čarobni šešir, kotao i prah, papirići s riječima, recept, sličice s događajima iz priče, pp prezentacija, projektor, čarobni napitak, narančasti papir

OBLICI NASTAVE: rad u skupinama, individualni i frontalni rad

KOMUNICIRANJE: učiteljica- učenici, učiteljica-učenik, učenik-učenik

MJESTO IZVOĐENJA NASTAVNE JEDINICE: učionica

VREMENSKI OPSEG IZVOĐENJA: 45 minuta

TIJEK IZVOĐENJA NASTAVNOG SATA:

Nastavna etapa	korelacija s nastavnim predmetima i područjima	nastavne metode, izvori, sredstva, tehnike	sadržaj nastavne situacije	zadaca nastavne situacije

Razvoj kompetencija	komunikacija na materinskom jeziku, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, kulturna svijest i izražavanje			
1. EVOKACIJA	jezično izražavanje	metoda slušanja	<p>Pozdravljam učenike i predstavljam im se.</p> <p>Učenici stoje u krugu. Igraju igru „čarobni recept“. Po krugu kruži jedan „vještičji“ šešir koji krije čarobne riječi, odnsono sastojke. Muzika svira, a kad stane, kod koga se nalazi šešir, izvlači jednu riječ koju mora pročitati i izlazi iz igre. Igra se igra sve dok na kraju ne ostane jedan učenik koji je pobjednik. On postaje čarobni kuhar te stavlja čarobni šešir. Kao nagradu dobiva recept za priču. Čita ga i ubacuje sastojke tako da učenici koji imaju tu riječ, taj sastojak, ubacuju riječi u kotao. Nakon svih sastojaka dodaje malo i čarobnog praha (šljokica) te sve dobro promiješa. Kuhar također može smisliti i čarobne riječi.</p> <p>Iz kotla će početi izlaziti para koju sam predhodno pripremila kao jedan mali pokus (staklenku napunimo s vrućom vodom i unutra špricnemo par kapi laka za kosu) koji nam donosi jednu priču.</p>	<p>motivirati učenike za pričanje priče</p> <p>razvijati maštu</p> <p>stvarati bajkovitu atmosferu</p>
	korelacija s glazbenom kulturom	metoda čitanja		
	korelacija s prirodom i društvom	didaktička igra- „čarobni recept“		

<p>2.REALIZACIJA (razumijevanje značenja)</p>	<p>jezično izražavanje</p>	<p>metoda slušanja</p>	<p>Pozivam učenike da sjednu u polukrug na pod na jastuke. S: <i>Sada se svi lijepo opustite, duboko udahnite i sjednite baš onako da se osjećate najbolje na svijetu i poslušajte jednu posebnu priču. Dok ću pričati priču trebat ću pomoćnike pa me zanima jeste li spremni mi pomoći?</i></p> <p>Interpretativno i glasno pričam priču učenicima.</p> <p>Nakon interaktivnog pričanja priče, slijedi kratka emocionalno-intelektualna pauza od nekoliko sekundi kako bi učenici sredili dojmove o priči koju su čuli.</p>	<p>poticanje učenika na slušanje</p>
<p>3. REFLEKSIJA</p>	<p>jezično izražavanje</p>	<p>metoda razgovora</p>	<p>Učenici i dalje sjede na podu te razgovaramo o njihovim doživljajima priče. S: <i>Kako vam se svidjela priča? Što vam se najviše svidjelo? Ima li nešto što vam se nije svidjelo?</i></p> <p>S: <i>Ima li u priči nekih riječi koje niste razumijeli?</i></p> <p>S: <i>O čemu govori ova priča?</i></p>	<p>izraziti osobni stav i mišljenje vezano za priču</p> <p>objašnjavanje nepoznatih pojmova</p>

		metoda razgovora	U: O maloj vještici koja je imala čarobne ruke. S: Koji likovi se u priči spominju? U: Mala vještica i njen prijatelj duh. S: U kojoj zemlji je živjela mala vještica? U: U maloj, maloj zemlji. S: Pokažite još jednom kako je bila mala. U:...	
	jezično izražavanje	metoda demonstracije	Svaka skupina dobiva 6 sličica koje se odnose na priču koju su čuli. Njihov zadatak je pravilno posložiti sličice po redosljedu kako je išla priča. Kad to riješe, utvrđujemo točan redosljed i razgovaramo o priči. Na pp prezentaciji projeciram sličicu po sličicu o kojoj razgovaramo.	utvrditi redosljed događanja u priči i slaganje sličica za cjelovitost priče
	jezično izražavanje	tehnika slaganja sličica po redosljedu radnje	1. sličica S: Kako se osjeća mala vještica na prvoj sličici? U: Tužno. S: Zašto? Koje godišnje doba prikazuje prva sličica? U: Zato jer joj je bilo hladno, a vani je bila zima. S: Zašto je bila tužna?	interpretacija i analiza priče kroz sličice mišljenje
		metoda razgovora		

		metoda razgovora	<p>U: Zato jer nije imala svoju kuću. S: Kakva je bila vještica? U: Dobra, imala je dobro srce. S: Što je još imala osim dobro srca? U: Imala je čarobne ruke s kojima je sve mogla napraviti.</p>	logičko zaključivanje
	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>2. sličica S: Što je vjetar donio maloj vještici? U: Donio joj je narančasti papir. S: Što je ona odlučila s njime napraviti? U: Odlučila je od njega sebi napraviti malu kuću.</p>	osvješčivanje sadržaja za uspješno analiziranje teksta
	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>3. sličica S: Koje čarobne riječi je mala vještica koristila? U: Reži, reži, reži. S: Što je najprije napravila na svojoj kućici? U: Krov. S: Što joj je još falilo na kućici? U: Vrata jer nije imala kako u nju ući.</p>	interpretacija i analiza priče kroz sličice
			<p>4. sličica S: Što je zatim mala vještica napravila sa svojim čarobnim rukama?</p>	

	jezično izražavanje	metoda demonstracije	<p>U: Vrata. S: Kakva su bila ta vrata? U: Drugačija. S: Zašto? U: Jer je mala vještica imala velik šešir. S: Kako velik? Pokažite. U: ... S: Što još? U: Prozor. S: Zašto prozor? U: Jer nije ništa vidjela van.</p>	
	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>5. sličica S: Zašto je mala vještica bila tužna nakon što si je napravila kućicu? U: Falio joj je jedan prijatelj. S: Tko je maloj vještici tada pokucao? U: Mali duh. S: Što joj je rekao? U: .....</p>	osvješčivanje sadržaja za uspješno analiziranje teksta
	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>6. sličica S: Što je mala vještica napravila za svog novog prijatelja? U: Posebna vrata. S: Kako je duh uletio u kućicu? U: .... S: Gdje su to na kraju mala vještica i duh živjeli? U: U bundevi. S: Kako su se osjećali? U: Jako sretno.</p>	interpretacija i analiza priče kroz sličice

	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>S: Kako se zove priča koju sam Vam danas pričala? U: Mala vještica. S: Koji likovi se spominju u priči? U: Mala vještica i mali duh. S: Što ste naučili iz ove priče? U:... Učenici sažimaju kratku poruku odlušane priče.</p>	sažimanje glavnih karakteristika priče i poruke
	jezično izražavanje	igra traženja čarobnog napitka	<p>Učenici su podijeljeni u skupine tako da svaka skupina dobiva pečat koji sam podijelila još an početku sata. Skupine moraju odabrati svog predstavnika koji što prije mora pronaći čarobni napitak koji je skriven u učionici. Kad ga pronađe donosi ga u skupinu. Govorim učenicima formulu za čarobni napitak.</p>	igrom traženja čarobnog napitka stvoriti bajkovitu napetost i iščekivanje
		metoda usmenog izlaganja	<p>Predstavnik ga mora ispružiti i nikako ga ne tresti. Mora ga lupiti tri puta gore i dolje, otvoriti i popiti gutljaj te ga brzo dati u krug drugim učenicima u grupi. Nakon toga moraju se dobro protesti da bi napitak djelovao.</p> <p>Nakon čarobnog napitka svi su učenici dobili posebne čarobne moći koje će nam</p>	poticati maštu

	jezično izražavanje	didaktička igra odabiranja pripovjedača	<p>pomoći ponovo ispričati malu vješticu. Ukoliko nema dobrovoljaca, odabirem ih ja pomoću čarobnog šešira. Svi će zatim stati u krug, ja ću stati u sredinu i zatvoriti oči. Kome stavim čarobni šešir taj će pokušati ponovo ispričati priču. Osim čarobnog šešira dobit će po glavi malo čarobnog praha (šljokica) kako bi dobio još više mašte za pričanje priče.</p>	
	jezično izražavanje	<p>metoda razgovora</p> <p>metoda demonstracije</p>	<p>Nakon što učenik ispriča priču, komentiramo sličnosti i razlike. Je li nešto zaboravio ili dodao te kako se osjećao. Priču će ispričati nekoliko učenika.</p>	<p>usavršiti pripovijedanje</p> <p>upotrijebiti stečeno znanje</p> <p>uspoređivati, komentirati i analizirati pripovjedača koji priča priču</p>
		tehnika rezanja kućice	<p>Potom će svaki učenik dobiti narančasti papir te će izrezati izrezati kućicu od male vještice tako da na kraju ispadne bundeva. Tokom rezanja ponovo ćemo svi zajednički ispričati priču.</p>	

PRILOG 5- Pisana priprema za metodički sat- 3. i 4. razred

REPUBLIKA HRVATSKA

UČITELJSKI FAKULTET U ZAGREBU

Odsjek u Petrinji

Trg Matice hrvatske 12

44 250 Petrinja

Škola: Osnovna škola Dragutina Tadijanovića

Učitelj/ica: Ljiljana Pogorilić i Branislava Graovac-Žarak

Student/ica: Monika Grgar

Nadnevak: 08.06.2016.

PISANA PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE NASTAVNE JEDINICE

NASTAVNI PREDMET: Hrvatski jezik

NASTAVNO PODRUČJE: jezično izražavanje

TEMA: Mala crvena kućica

NASTAVNA JEDINICA: Pripovijedanje

RAZRED: 3.b i 4.b

CILJ SATA: interpretacija književno-umjetničkog teksta Mala crvena kućica i usavršavanje pripovijedanja i pripovjednih tehnika prema oslušanoj priči

TIP SATA: sat ponavljanja

OBRAZOVNO-FUNKCIONALNE ZADAĆE: raspravljati o oslušanoj priči i komentirati ju, pripovijedati ju po sjećanju i po pronađenim riječima koje služe za pomoć, usvojiti neke pripovjedne tehnike i kompetencije pripovjedača te ih upotrebljavati, razvijati intelektualne sposobnosti, koncentraciju, pažnju, pamćenje, razvijati maštu koristeći razne čarobne predmete i materijale iz neposredne stvarnosti, usavršavati tehniku pripovijedanja, povezivati naučena znanja i upotrijebiti ih u pričanju priča, uočiti u priči uvod, zaplet i rasplet, unaprijediti sposobnost snalaženja u odlušanoj priči te na temelju toga razumijevati i shvaćati odslušanu priču te odgovarati na pitanja, usavršiti slušanje kao jezičnu djetanost, uvidjeti razliku u različitim pripovijedanjima iste priče, ponoviti iz područja književnosti uvod, rasplet i zaplet u priči koju su čuli te navedeno primijeniti u pripovijedanju

ODGOJNE ZADAĆE: razvijati ljubavi i zanimanje za pripovijedanje priča, poticati interes učenika za pripovijedanje, isticati važnost slušanja i usmene komunikacije koja se ostvaruje pričanje priča, razvijati navike slušanja i poštivanja pripovjedača, ali i sugovornika koji priča priču (jer je priča u ovom slučaju interaktivnog karaktera), pravilan odnos prema jeziku i odgovornost prema radu, stvarati ugodnu, razigranu i poticajnu atmosferu u razredu, poticati učenike na samostalno pripovijedanje, ohrabrivati ih i poticati u tom procesu, osvijestiti i prepoznati neke problemske situacije u životu (igranje igrice, ponašanje prema odraslima) , prepoznati ih reagirati na njih te ih u konačnici promijeniti

ISHODI UČENJA: učenici će igrati igru „otkrijmo čaroliju“ te iz čarobne kutije izvlačiti i samo taktilno otkrivati o kojim predmetima je riječ, tokom igre će slušati muziku, razgovarati o zagonetkama, slušati i interaktivno sudjelovati u priči, razvijati maštu, odgovarati na pitanja i raspravljati o priči, analizirati ju, donositi zaključke i osmisliti poruku, izreći će osobni stav i mišljenje o dječaku Dinku, izabrati određenog predstavnika, igrati igru traženja riječi, odnosno pomoći, za njihovo pričanje iste priče, zajednički odlučivati o najboljem načinu pričanja priče, uživiti se u ulogu pripovjedača kroz intervju, ali i izvođenje, usavršiti tehniku pričanja priče, odnosno samostalnog pripovijedanja

NASTAVNE METODE: metoda razgovora, metoda slušanja, metoda čitanja, metoda pisanja, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije

KORELACIJA: glazbena kultura (slušanje pjesme za igru „otkrijmo čaroliju“), jezično izražavanje, tjelesna i zdrastvena kultura

METODIČKI SUSTAVI: ERR sustav

NASTAVNI IZVORI I SREDSTVA: čarobna kutija s predmetima (mali plišani crv, jabuka, zvijezda, plastični nož, *yojstic*), zvučnici, laptop, dva pisma iz Pričograda, čarobni prah za pričanje priča, pečati, riječi za igru traženja pomoći za samostalno pričanje priča

OBLICI NASTAVE: rad u skupinama, individualni i frontalni rad

KOMUNICIRANJE: učiteljica- učenici, učiteljica-učenik, učenik-učenik

MJESTO IZVOĐENJA NASTAVNE JEDINICE: učionica

VREMENSKI OPSEG IZVOĐENJA: 45 minuta

TIJEK IZVOĐENJA NASTAVNOG SATA:

nastavna etapa	korelacija s nastavnim predmetima i područjima	nastavne metode izvori, sredstva i tehnike	sadržaj nastavne situacije	zadace nastavne situacije

Razvoj kompetencija	komunikacija na materinskom jeziku, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, kulturna svijest i izražavanje			
1. EVOKACIJA	jezično izražavanje	metoda razgovora	Pozdravljam učenike i predstavljam im se. <i>„Jučer se dogodio jedan neobičan događaj. Poštom mi je stigla neobična kutija iz Pričograda. Stvarno ne znam za taj grad, a vi? Nisam se usudila sama ju otvoriti, ali ni čitati poruke koje na njoj pišu. Uz nju sam dobila još dva pisma na kojem pišu brojevi. Lakše mi je to s nekim napraviti pa sam odabrala Vas. Hoćete mi pomoći?“</i> Učenici stoje u krugu. Pokazujem im čarobnu kutiju koja je stigla iz Pričograda. Na njoj piše jedna obavijest koju jedan učenik čita. Na njoj piše da se u njoj kriju čarobni predmeti i da s kutijom treba biti jako oprezan. Učenici zatim igraju igru „Otkrijmo čaroliju“ dodavajući čarobnu kutiju iz ruke u ruku dok muzika svira. Kad muzika stane kod koga se nalazi kutija, otvara ju i iz nje polako izvlači jedan čarobni predmet. Mora žmiriti, a njegov zadatak je da samo pomoću taktilnog doživljava proba odgonetnuti o kojoj se stvari radi. S: Kako ste se osjećali tokom ove igre? Je li	motivirati učenike za daljni rad
korelacija s glazbenom kulturom	metoda čitanja	didaktička igra- „otkrijmo čaroliju“	poticanje mašte	razvijanje bajkovite atmosfere

	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>vam bilo zabavno? Što mislite što ćemo sa tim svim stvarima? Stvari koje su učenici izvlačili su mali plišani crv, jabuka, zvijezda, <i>yoystick</i> (uređaj koji služi za igranje igrice) i mali plastični nož.</p> <p>Nakon toga skupim i pozovem učenike da sjednu na pod na jastuke, oko mene, jer ću im sad ispričati jednu zagonetku.</p> <p><i>S: Volite li vi zagonetke? Zna li koju zagonetku koju želite podijeliti s nama?</i></p>	uživljavanje u svijet priče
	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p><i>S: Sada se svi lijepo opustite, duboko udahnite i sjednite baš onako da se osjećate najbolje na svijetu i poslušajte zagonetku. Dok ću pričati priču trebat ću pomoćnike pa me zanima jeste li spremni mi pomoći?</i></p>	poticanje učenika na slušanje i interakciju tijekom priče
	jezično izražavanje	metoda slušanja	<p>Interpretativno i glasno pričam priču učenicima. Nakon interaktivnog pričanja priče, slijedi kratka emocionalno-intelektualna pauza od nekoliko sekundi kako bi učenici sredili dojmove o priči koju su čuli.</p>	
2.REALIZACIJA (razumijevanje značenja)			Učenici i dalje sjede na podu te razgovaramo o njihovim doživljajima priče.	

	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p><i>S: Kako vam se svidjela priča? Što vam se najviše svidjelo? Ima li nešto što vam se nije svidjelo?</i></p> <p><i>S: Ima li u priči nekih riječi koje niste razumijeli?</i></p>	<p>izraziti osobni stav i mišljenje vezano za priču</p> <p>objašnjavanje nepoznatih pojmova</p>
3. REFLEKSIJA	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>S: O čemu govori ova priča?</p> <p>U: Priča govori o dječaku Dinku koji je tražio zagonetku koju mu je baka zadala.</p> <p>S: Kako glasi zagonetka?</p> <p>U: Mala crvena kućica bez prozora i vrata samo sa dimnjakom na krovu.</p> <p>S: Gdje se odvija radnja ove priče, gdje je Dinko tražio zagonetku?</p> <p>U: Na selu.</p> <p>S: Što je dječak Dinko radio po cijele dane kad bi došao iz škole?</p> <p>U: Igrao igrice.</p> <p>S: Što se dogodilo da su mama i tata poslali Dinka na selo?</p> <p>U: Mama je bila na informacijama i vidjela da Dinko ima jako loše ocjene u školi.</p> <p>S: Zašto Dinko nije želio ići kod bake i djeda na selo?</p> <p>U: Zato jer baka i djed na selu nemaju igrice, nemaju kompjuter, internet, pa čak ni televizor.</p>	<p>osvješčivanje sadržaja za analizu priče</p> <p>interpretacija priče</p>

	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>S: Što je u početku Dinko radio kod bake i dede na selu?</p> <p>U: Dosadivao se, prebacivao se s kreveta na kauč.</p> <p>S: Kako je baka odlučila Dinka zaigrati?</p> <p>U: Zadala mu je zagonetku.</p> <p>S: Kako se Dinko ponašao prema mami i baki?</p> <p>U:.....</p> <p>S: Gdje je Dinko najprije otišao potražiti zagonetku?</p> <p>U: U šumu.</p> <p>S: Koga je susreo u šumi?</p> <p>U: Ježa i vjevericu.</p> <p>S: Čemu se čudio?</p> <p>U: Ježevim bodljama i vjeveričinom repu.</p> <p>S: Zašto?</p> <p>U: Zato jer skoro nikada nije bio u šumi.</p> <p>S: Gdje je otišao nakon šume?</p> <p>U: Sjeo pod drvo.</p> <p>S: Tko mu je savjetovao da ode u štalu?</p> <p>U: Djed.</p> <p>S: Koje je sve životinje u štali pitao zagonetku?</p> <p>U: Kravu i ovcu.</p> <p>S: Kada je Dinko otkrio zagonetku?</p> <p>U: Dok je pod drvetom zaspao.</p> <p>S: Tko mu je pomogao?</p> <p>U: Crv.</p> <p>S: Što mu je rekao?</p> <p>U: Da je zagonetka njegova gajba.</p> <p>S: Što je baka rekla, tko živi u jabuci?</p> <p>U: Zvijezda koja obasjava jabuku.</p>	<p>mišljenje</p> <p>logičko zaključivanje</p> <p>osvješćivanje sadržaja za uspješno analiziranje teksta</p> <p>osvješćivanje sadržaja za</p>
	jezično izražavanje	metoda razgovora		

	jezično izražavanje	metoda razgovora	<p>S: Kako je Dinko na to reagirao? U:..... S: Što je baka onda napravila? U: Okomito prerezala jabuku. S: Objasni što je baka mislila kad je rekla da u svakome od nas postoji jedna zvijezda koju samo treba pustiti da nas obasjava i širi svoju toplinu. U:.....</p> <p>: Kako se zove priča koju sam Vam danas pričala? U: Mala crvena kućica. S: Što je ta priča zapravo bila? U: Zagonetka. S: Što je iz svega Dinko naučio? Što ste vi naučili iz ove priče?</p> <p>Učenicima sažimaju kratku poruku odlučujući priču.</p>	<p>analizu priče</p> <p>mišljenje</p> <p>logičko zaključivanje</p> <p>sažimanje glavnih karakteristika priče i poruke</p>
	jezično izražavanje	metoda razgovora		

	jezično izražavanje	metoda usmenog izlaganja	Učenici se nalaze podijeljeni u 4 skupine tako da svaka skupina ima jedan određeni znak koji je dobila na ruku pomoću pečata. Zadatak skupine je da pronađu predstavnika. Predstavnik po učionici traži određene riječi koje su vezane uz priču i donosi ih u grupu. Cilj igre je pronaći što više riječi po učionici kako bi im bilo lakše tu istu priču ispričati koristeći te riječi. Smije pronaći samo jednu riječ i donijeti ju skupini, a zatim otići pod drugu. Kad označim kraj igre, grupe se zajednički dogovaraju oko strukture priče zadane riječima, koje je predstavnik skupio, te odabiru tko će priču pripovijedati pred razredom. Dobivaju i papir da si zapišu neke natuknice, ako im je potrebno.	igrom traženja pronaći pomoć za pričanje priče
	jezično izražavanje	metoda čitanja	Dok će se ekipe pripremati ja ću ih obilaziti i ispitivati čarobnim mikrofonom koji se također nalazio u čarobnoj kutiji. Razgovaramo o pripremanju za pričanje priče, osjećajima, slaganju grupe i slično. Ukoliko ne dogovore tko će priču ponovo ispričati, ja ću odabrati učenika. Nakon što jedna	usavršiti pripovijedanje priču s pronađenim riječima
		metoda pisanja		
		igra- intervju pripovjedača i skupina		intervjuirati učenike prilikom pripremanja te se time uživljavati u ulogu pripovjedača
		metoda razgovora		

	jezično izražavanje	metoda demonstracije metoda usmenog izlaganja metoda razgovora	<p>skupina ispriča priču, ostali komentiraju način pričanja. Što je dodano u priči, je li što promijenjeno ili završeno. Također pitamo i pripovjedača kako se osjećao dok je pričao priču, je li mu bilo teško.</p> <p>Kad se dogovorimo oko pripovjedača iz čarobne kutijice vadim čarobni prah za pripovjedače. Prije nego što će ispričati priču, po glavi im malo stavljam čarobnog praha (šljokica). Nakon dogovora, čitamo pismo pod brojem 2. U njemu piše da prilikom pričanja priče čarobna kutija mora biti sa strane kako bi sve riječi pripovjedača u nju stale te da ju nakon svih pričanja priča brzo zatvorimo i pošaljemo nazad u Pričograd.</p> <p>Svaki učenik će za domaću zadaću dobiti zadatak da ovu zagonetku ispriča prijatelju koji puno igra igrice ili koji jako voli zagonetke.</p>	<p>uspoređivati, komentirati i analizirati pripovjedača koji priča priču</p> <p>poticanje mašte</p> <p>primjena pričanja priče u svakodnevnom životu</p> <p>biblioterapeutski pristup priči</p>
	jezično izražavanje	metoda čitanja		

18.KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Monika Grgar rođena je 8. studenog 1992. godine u Zagrebu u Republici Hrvatskoj. Trenutačno živi s roditeljima u Velikoj Gorici. Godine 1999. kreće u Osnovnu školu Vukovina u Vukovini, nedaleko od Velike Gorice. Nakon završene osnovne škole, 2007. godine, upisuje Opću gimnaziju u Velikoj Gorici. Nakon srednje škole, upisuje Učiteljski studij na Učiteljskom fakultetu u Petrinji s modulom likovna kultura. Dobitnica je Dekanove nagrade za volontiranje 2013. i za uspjeh 2015. godine. Tijekom studija volontirala je u DIC-u u Prnjavoru Čuntićkom, nedaleko od Petrinje u suradnji s izviđačima. Dobitnica je stipendije grada Velike Gorice, koju je primala pune tri akademske godine. Tijekom studija četiri godine je radila u Laboratoriju zabave, gdje je polazila razne radionice *storytellinga* koje su joj bile polazište za ovaj diplomski rad. Od aktivnosti je sudjelovala na različitim predmetima kao što su: Crtanje, Grafički dizajn, Grafika, Slikarske tehnike, Volontiranje u primarnom obrazovanju i Izviđači i škola.

19. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam rad „Metodički aspekti pričanja priča učenicima razredne nastave“ napisala samostalno koristeći se navedenom stručnom i znanstvenom literaturom te stečenim znanjem tijekom studija i rada u Laboratoriju zabave.

Monika Grgar
